

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzətdir

Siyasi partiyalar ilə əməkdaşlıq əlaqələri inkişaf edir

2

Laçın Zirvəsindən dostluq və qardaşlıq mesajları!

4

Prezident İlham Əliyev: "Bu gün bizim üçtərəfli əməkdaşlığımızın yeni səhifəsi açılır"

№ 093 (7261)

SƏS

30 may 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

YAP Sədrinin müavini Rusiyanın Perm şəhərində səfərdədir

8

Psixoloqa getmək: AYIB DEYİL, ZƏRURƏTDİR!

12

Keçmiş müsavətçi Əli Kərimlinin "PKK" ilə əlaqələrini ifşa etdi!

11

ABS-Azərbaycan münasibətlərində yeni dövr

6

Mədəniyyətimizi "mədə niyyəti" nə necə çevirdik?

14

Dağınıq skleroz: dünyada 3 milyona yaxın...

15

“Dostluq və tərəfdaşlığı inkişaf etdirmək üçün böyük perspektivlər var”

Prezident İlham Əliyev ABŞ Senatının Xarici Əlaqələr Komitəsinin üzvünü qəbul edib

dı. Prezident İlham Əliyev dedi ki, məktubda da qeyd olunduğu kimi, Azərbaycanla ABŞ arasında təhlükəsizlik, enerji və iqtisadi-ticarəti əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi üçün geniş imkanlar var. Dövlətimizin başçısı Donald Trampın birinci prezidentliyi dövründə Azərbaycanla əlaqələrin inkişafına göstərdiyi diqqətin də təqdir olunduğunu dedi.

Görüşdə Azərbaycanın malik olduğu nəqliyyat infrastrukturunu və region ölkələri ilə siyasi əlaqələri nəticəsində Avrasiya regionunun əsas logistika mərkəzlərindən birinə çevrildiyi, Orta Dəhlizin inkişafında oynadığı mühüm roluna bir daha qeyd edildi.

Söhbət zamanı qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıldı. Sonda senator Stiv Deyns Prezident İlham Əliyevə xatirə hədiyyəsi təqdim etdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 29-da ABŞ Senatının Xarici Əlaqələr Komitəsinin üzvü, senator Stiv Deynsi qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, senator, ilk növbədə, Azərbaycanın Müstəqillik Günü münasibətilə təbriklərini dövlətimizin başçısına çatdırdı. O, Amerika Birləşmiş Ştatları ilə Azərbaycan arasında dostluq və tərəfdaşlıq əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi üçün böyük perspektivlərin olduğunu dedi. Əfqanıstanda Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycan əsgərlərinin çiyin-çiyinə xidmət etdiyini, Kabil hava limanının təhlükəsizliyinə cavabdeh olan Azərbaycan sülhməramlı qüvvələrinin Əfqanıstanı tərk edən ən sonuncu hərbi kontingent olduğunu xatırladan Stiv Deyns oradan mülki və hərbi şəxslərin

təxliyəsində azərbaycanlı hərbiçilərin mühüm rol oynadıqlarını vurğuladı və buna görə də ayrıca minnətdarlığını bildirdi.

Senator fəaliyyəti dövründə Azərbaycanın və Mərkəzi Asiya ölkələrinin Amerika Birləşmiş Ştatları ilə münasibətlərinin inkişafına mühüm əhəmiyyət verdiyini deyərək, əlaqələrin inkişaf etdirilməsi üçün böyük imkanların olduğunu vurğuladı. O, Azərbaycanla və Mərkəzi Asiya ölkələrinə ABŞ Senatının nümayəndələri tərəfindən səfərlərin intensivləşdirilməsinin vacibliyinə toxundu.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın Müstəqillik Günü münasibətilə təbriklərə görə təşəkkürünü bildirərək, ABŞ Prezidenti Donald Trampın bu xüsusda göndərdiyi təbrik məktubunun yüksək qiymətləndirildiyini vurğula-

Azərbaycanda əlverişli biznes və investisiya mühiti yaradılıb

Prezident İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin iş adamlarından ibarət nümayəndə heyətini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 29-da "International Holding Company"nin baş icraçı və idarəedici direktoru Seyid Basar Şuebin rəhbərlik etdiyi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən olan iş adamlarından ibarət nümayəndə heyətini qəbul edib. Görüşdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin bütün sahələrdə, o cümlədən iqtisadi-ticarəti istiqamətdə daha da genişləndiyi vurğulandı, Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə, Prezident Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın isə Azərbaycana səfərlərinin ikitərəfli münasibətlərin inkişafı

baxımından önəmi qeyd edildi.

Azərbaycanda həm yerli, həm də xarici iş adamları üçün əlverişli biznes və investisiya mühitinin yaradıldığı vurğulanaraq, bu xüsusda BƏƏ şirkətlərinin də ölkəmizdə bir çox sahəyə sərmayə yatırmasından məmnunluq ifadə olundu.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin iş adamlarından ibarət nümayəndə heyətinin ölkəmizə səfərinin səmərəli olacağına və yaxşı nəticələr əldə ediləcəyinə ümidvarlıq bildirildi. Söhbət zamanı investisiyalar, sənaye, o cümlədən dağ-mədən sənayesi və digər sahələrdə əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Siyasi partiyalar ilə əməkdaşlıq əlaqələri inkişaf edir

Mayın 29-da Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri Ədalət Vəliyev Ədalət Partiyasının IX qurultayında yeni seçilmiş sədri Mütəllib Rəhimov ilə görüşüb. AZƏRTAC xəbər verir ki, M.Rəhimovu partiya sədri seçilməsi münasibətilə təbrik edən Prezident Administrasiyasının şöbə müdiri ölkəmizdə demokratik münasibətlərin təcəssümü olan siyasi dialoqda partiyanın bundan sonra da fəal iştirakına ümid etdiyini bildirib. Həmçinin əldə olunmuş tarixi Qələbə, uğurla icra olunan Böyük Qayıdış proqramı, Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə aparılan çoxsahəli islahatlar, ölkədə həmrəylik mühitinin qorunması üçün görülmüş işlər, sağlam iqtidar-müxalifət münasibətlərinin dəstəklənməsinin vacibliyi, konstruktiv əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafı və digər bu kimi məsələlər haqqında danışan Administrasiya rəsmisi son zamanlar siyasi partiyaların ölkənin ictimai həyatında artan rolunu qeyd edib.

Görüşdə cəmiyyəti düşündürən məsələlərlə bağlı siyasi partiyalar ilə açıq müzakirələrin aparılması məqsədilə təşkil olunan müxtəlif tədbirlər haqqında danışılıb və bundan sonra da mövcud təcrübənin inkişaf etdirilməsinə vurğulanıb.

Sədr olduğu partiya üçün dövlətçilik mövqeyinin və milli maraqların hər zaman mütləq prioritet təşkil edəcəyini bildiren M.Rəhimov deyib ki, Ədalət Partiyası Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılması məsələsində fəal mövqə tutacaq. İqtidarla və ölkədə fəaliyyət göstərən digər partiyalarla açıq əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafında maraqlı olduğunu vurğulayan M.Rəhimov gələcəkdə mövcud istiqamətdə müxtəlif layihələrin icra olunması niyyətini də diqqətə çatdırıb.

Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan bir-birinə yaxın dost və qardaş ölkələr kimi tarixə düşüb. Bu əlaqələrin mərkəzində dayanan isə xalqlarımızın bir-birinə sıx şəkildə bağlı olmaları. tarixi-dini köklər və qardaşlıq münasibətləridir. Tarixən möhkəm bağlılıqlar ölkələr arasında həqiqətən də qardaşlıq və dostluq münasibətlərinin inkişafına müsbət təsir göstərmişdir. Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan münasibətləri və strateji tərəfdaşlıq bu gün də yüksələn xətlə inkişaf etməkdədir. Ölkələr qarşılıqlı etimada və dəstəyə əsaslanan münasibətlərin inkişafına böyük əhəmiyyət verir. Ölkələrimiz beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində daim bir-birini dəstəkləyiblər və bu gün də belədir.

Laçında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın və Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərifin Zirvə görüşünün keçirilməsi bu münasibətlərin dostluq və birgə əməkdaşlıq münasibətlərinin yüksək səviyyədə olmasının təzahürüdür. Bu Zirvə görüşü işğaldan azad edilmiş Laçında, Azərbaycanın Müstəqillik Günündə keçirildi. Keçirilir. Zirvə görüşündə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışı zamanı bildirdiyi kimi, "Bunun böyük rəmzi mənası var. Bugünkü Zirvə görüşü sayca ikincidir. Keçən ilin iyulunda Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan birinci Zirvə görüşü keçirilmişdir. Əminəm ki, biz bu ənənəni davam etdirəcəyik. Ölkələrimiz və xalqlarımız birgə tarix, mədəniyyət və dəyərlər əsasında bir-birinə bağlıdır. Bir-birimizin uğurlarına sevinmişik, çətin günlərdə bir-biri-

Laçın Zirvəsindən dostluq və qardaşlıq mesajları!

Prezident İlham Əliyev: "Bu gün bizim üçtərəfli əməkdaşlığımızın yeni səhifəsi açılır"

də dostluğa, qardaşlığa söykənir. İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı hər iki dövlət tərəfindən göstərilən dəstək hər kəsin sevincinə səbəb oldu. "Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan hər zaman suverenlik, ərazi bütövlüyü və ədalət tərəfində olub. 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsinin ilk günlərindən etibarən Türkiyənin və Pakistanın ölkəmizə göstərdiyi siyasi və mənəvi dəstəyə görə bir daha minnətdarlığımızı bildiririk. Azərbaycan da öz növbəsində daim Türkiyənin və Pakistanın yanında olub. Bu gün biz bir daha xalqlarımızın birliyini təsdiqləyirik", - deyərək dövlət başçımız bildiriş. İşğaldan azad olunan ərazilərdə Azərbaycanla yanaşı, Türkiyə və Pakistan bayraqlarının olması təəccüblü deyil.

Vətən müharibəsində qələbəmizdən sonra Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkəmizə səfərləri qardaşlıq, dostluq mesajının daha bir təzahürüdür. Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması Azərbaycanın müstəqillik tarixinə əbədi həkk olundu və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində keyfiyyətə yeni bir dövrün başlanğıcını qoydu. Şuşa Bəyannaməsində iki ölkənin siyasi, iqtisadi, mədəni, humanitar, səhiyyə, təhsil, sosial, gənclər və idman sahələrindəki imkanlarının və potensiallarının birləşdirilməsi, həmçinin beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun olaraq global və regional sülh, sabitlik və təhlükəsizliyin təmin olunmasında birgə səylərin davam etdirilməsi razılaşdırılıb. Bu mühüm tarixi sənəd ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin təntənəsi oldu və dövlətlər arasında əməkdaşlığın strateji əhəmiyyət kəsb edən sahələrini əhatə edir. Şuşa Bəyannaməsinin ən vacib tərəfləri iki dövlətin hərbi əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi və ölkələrin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qarşı yarana biləcək təhlükəyə birgə müdafiəni nəzərdə tutan şərtlə-

mizin yanında olmuşuq".

"BU GÜN BİZ BİR DAHA XALQLARIMIZIN BİRLİYİNİ TƏSDİQLƏYİRİK"

Qeyd edək ki, bu günə qədər üç ölkənin parlament sədrləri, xarici işlər nazirləri, müdafiə nazirlikləri səviyyəsində bir sıra görüşlər, tədbirlər və təlimlər keçirilib. Üçtərəfli əməkdaşlıq platformaları beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini rəhbər tutaraq, yalnız sülh, təhlükəsizlik sabitlik və tərəqqini təşviq edir.

44 günlük Vətən müharibəsində qardaş Türkiyə və Pakistanın Azərbaycana göstərdiyi siyasi və mənəvi dəstək xüsusi vurğulanmalıdır. 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycana dost ölkələr onun haqq səsinə səs verdilər. Azərbaycan dostu ilə düşməni bir da-

ha siyasi proseslərdə görmüş oldu. Hər zaman qardaş, dost ölkə olan Türkiyə və Pakistan 44 günlük müharibə dövründə Azərbay-

canın yanında oldu, dostluq, birlik nümayiş etdirdi. Bu müharibə günləri bir daha göstərdi ki, dövlətlərarası münasibətlər həqiqətən

ridir. Bu gün Azərbaycan-Türkiyə birliyi regiona yeni bir güc gətirib.

Azərbaycan da hər zaman qardaş Türkiyə və Pakistanın yanında olub. "Türkiyənin terrorçuluqla mübarizə istiqamətində əldə etdiyi uğurlar bizi ürəkdən sevindirir. PKK terror qruplaşmasının özünü ləğv etməsi və tərk-silah ilə bağlı qərarı Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın liderliyinin və əzminin, Türkiyə dövlətinin gücünün nümunəsidir. Bu tarixi hadisə yalnız Türkiyə üçün deyil, ümumilikdə, bölgədə sülh və əmin-amanlıq üçün önəmli məsələdir", - deyərək Azərbaycan Prezidenti bu tarixi hadisə münasibətilə qardaş Türkiyəni bir daha təbrik edib. Pakistan da öz qardaş münasibətini əməli ilə ifadə etdi. Azərbaycanın suverenliyini ilk tanıyan ölkələrdən biri kimi Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycanın haqlı mövqeyini müdafiə etdi.

Ardı Səh. 4

Əvvəli Səh. 3

Müasir dünyamızda dövlətlər arasında münasibətlərin yaranması, əməkdaşlığın möhkəmlənməsi, dünya birliyinin inkişafı sahəsində məqsədlərə birgə nail olması əsas məsələlərdən biri olaraq diqqətdədir. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində ölkəmizlə Pakistan arasında münasibətlər daha da sıxlaşır, iqtisadi, mədəni, siyasi münasibətlər müstəvisində uğurlar əldə olunur. Pakistan Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan, onunla diplomatik əlaqələr yaradan və Azərbaycanda səfirliyini açan ilk müsəlman dövlətlərindən biridir. Bakıda Pakistanın, İslamabada isə Azərbaycanın daimi nümayəndəliyi açılmışdır. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünə, terrorçuluğuna, mülki insanlara qarşı hücumlarına Pakistan hər zaman mövqeyini bildirdi. Təbii ki, bu münasibət dövlətlərimiz arasında əlaqələrin inkişafından, dostluq və səmimi qardaşlıq münasibətlərindən qaynaqlanır.

"AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKİYƏNİN ƏMƏKDAŞLIĞI NƏTİCƏSİNDƏ YALNIZ BÖLGƏMİZİN DEYİL, GENİŞ COĞRAFIYANIN ENERJİ XƏRİTƏSİ DƏYİŞİB"

Laçın Zirvəsindən dostluq və qardaşlıq mesajları!

Prezident İlham Əliyev: "Bu gün bizim üçtərəfli əməkdaşlığımızın yeni səhifəsi açılır"

liyyat yolları strateji əhəmiyyət daşıyır", - deyən Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, multimodal yük marşrutunun inkişafı yolu ilə Pakistanın da bu təşəbbüsdə yaxından iştirakının əməkdaşlığımıza daha da təkən verəcəyinə əminlik: "Müdafiə sahəsində əməkdaşlıq tərəfdaşlığımızın önəmli istiqamətlərindən biridir. Birgə hərbi təlimlər və hərbi-texniki sahədə layihələr silahlı qüvvələrimizin potensialını gücləndirib".

Qeyd edək ki, paytaxt Bakıda keçirilən Azərbaycan, Türkiyə və Pakistanın xüsusi təyinatlı qüvvələrinin nümayəndələrinin iştirakı ilə "Üç qardaş - 2021" beynəlxalq təlimi də bu dostluğunu təzahürü idi. Təlimin əsas məqsədi döyüş əməliyyatlarının aparılması zamanı dost və tərəfdaş ölkələrin xüsusi təyinatlı bölmələrinin qarşılıqlı fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, sülh və müharibə dövründə əməliyyatlara hazırlanması, bilik və təcrübə mübadiləsinin aparılması idi. Azərbaycan ilə Türkiyə Respublikası arasında imzalanmış hərbi sahədə əməkdaşlıq haqqında saziş əsasən təşkil olunan "Qardaş yumruğu" birgə təlimləri bir daha bütün dünyaya göstərdi ki, bu birlik sarsılmaz və ədəbdidir. Azərbaycanın dövlət sərhədləri, ərazi bütövlüyü toxunulmazdır. Dostluq və qardaşlığa söykənən Azərbaycan Türkiyə münasibətləri bu gün daha yüksək bir mərhələdədir.

rakı ilə "Üç qardaş - 2021" beynəlxalq təlimi də bu dostluğunu təzahürü idi. Təlimin əsas məqsədi döyüş əməliyyatlarının aparılması zamanı dost və tərəfdaş ölkələrin xüsusi təyinatlı bölmələrinin qarşılıqlı fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, sülh və müharibə dövründə əməliyyatlara hazırlanması, bilik və təcrübə mübadiləsinin aparılması idi. Azərbaycan ilə Türkiyə Respublikası arasında imzalanmış hərbi sahədə əməkdaşlıq haqqında saziş əsasən təşkil olunan "Qardaş yumruğu" birgə təlimləri bir daha bütün dünyaya göstərdi ki, bu birlik sarsılmaz və ədəbdidir. Azərbaycanın dövlət sərhədləri, ərazi bütövlüyü toxunulmazdır. Dostluq və qardaşlığa söykənən Azərbaycan Türkiyə münasibətləri bu gün daha yüksək bir mərhələdədir.

"Eyni zamanda, beynəlxalq platformalarda və təşkilatlarda həmrəyliyimiz gücümüzdə güc qatır", - deyən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qeyd edib ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirə (AQEM), habelə D-8 kimi beynəlxalq platformalarda birgə söylərimizi daha da möhkəmləndirmək əzmindəyik. Ölkələrimiz arasındakı siyasi əlaqələrin ruhuna uyğun olaraq üçtərəfli formatda iqtisadi-ticarəti əlaqələrin, innovasiyalar, energetika, kənd təsərrüfatı, təhsil, humanitar və digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinin perspektivləri diqqətdədir. İqtisadi-ticarəti əlaqələrin hazırda artan dinamikası müsbət hal kimi dəyərləndirilir. "Azərbaycan və Türkiyədən keçməklə Asiya ilə Avropanı birləşdirən nəq-

"Ölkələrimizin strateji mövqeyindən və dinamik iqtisadi potensialımızdan istifadə etmək qarşılıqlı faydalar əldə etmək üçün geniş imkanlar var", - deyən Azərbaycan Prezidenti bildirib ki, siyasət, iqtisadiyyat, energetika, qarşılıqlı investisiyalar, nəqliyyat, müdafiə, kənd təsərrüfatı, informasiya texnologiyaları və digər sahələrdə əməkdaşlığın birgə layihələr və proqramlar vasitəsilə daha böyük sürətlə inkişaf edəcəyinə inanırıq: "Azərbaycan Türkiyə iqtisadiyyatına 20 milyard ABŞ dollarından çox sərmayə qoyub, Pakistan iqtisadiyyatına 2 milyard ABŞ dolları qoymağa hazırdır. Hazırda konkret in-

vestisiya layihələri üzrə işlər gedir. Azərbaycan və Türkiyənin əməkdaşlığı nəticəsində yalnız bölgəmizin deyil, geniş coğrafiyanın enerji xəritəsi dəyişib. Ölkələrimiz enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində əhəmiyyətli rola malik olub və bu gün bərpaolunan enerjinin istehsalı və ixracı istiqamətində geniş layihələrə start verilib". Əməkdaşlığın strateji aspektini təşkil edən nəqliyyat sahəsində "İnkişaf Yolu", "Orta Dəhliz" və "Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizi" kimi layihələr öz töhfəsini verəcəkdir. Birgə mədəni tədbirlər, akademik tərəfdaşlıqlar və turizm əlaqələrinin fəallaşması xalqlarımız arasındakı bağları daha da gücləndirir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Mayın 28-də Laçın Beynəlxalq Hava Limanının açılış mərasimi keçirilib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan açılış mərasimində iştirak ediblər. Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri hava limanının rəmzi açılışını bildirən lenti kəsiblər.

Laçın Beynəlxalq Hava Limanının rəmzi açılışını prezidentlərə təqdim edilib.

Dövlət başçıları hava limanında yaradılan şəraitlə tanış olublar.

Qeyd edək ki, mürəkkəb dağlıq relyefdə yerləşən Laçın Beynəlxalq Hava Limanı işğaldan azad olunmuş ərazilərdə inşa edilən üçüncü beynəlxalq hava limanıdır.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri həyata keçirilir. Bu layihələrin arasında hava limanlarının inşası xüsusilə mühüm strateji əhəmiyyət daşıyır. İndiyədək bu ərazilərimizdə müasir standartlara cavab verən Füzuli və Zəngilan Beynəlxalq Hava limanları inşa olunub. Laçın Beynəlxalq Hava Limanının istifadəyə verilməsi ilə Azərbaycanın beynəlxalq hava limanlarının sayı doqquza çatıb.

Tikintisinə 2021-ci ilin avqust ayında başlanılmış bu mühüm infrastruktur obyektinin inşası ən yüksək texnoloji və mühəndislik standartlarına uyğun həyata keçirilib. Qeyd edək ki, hava limanının təməli 2021-ci ildə Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva tərəfindən qoyulub. Ötən müddət ərzində dövlətimizin başçısı və birinci xanım bir neçə dəfə burada tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olublar.

Laçın Beynəlxalq Hava Limanının açılış mərasimi keçirilib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan açılış mərasimində iştirak ediblər

Hava limanında istənilən tip hava gəminin qəbuluna imkan verən, uzunluğu 3 min, eni isə 60 metr olan uçuş-enmə zolağı inşa edilib. Beş min kvadratmetrik terminal binası saatda ən azı 200 sərnişinə xidmət göstərmək imkanına malikdir. Terminalda sərnişinlərin rahatlığı üçün VIP zal, qeydiyyat və təhlükəsizlik sistemləri, baqaj konveyerləri, ticarət obyektləri və iaşə zonaları nə-

zərdə tutulub. Tam avtomatlaşdırılmış sistemlərlə təchiz olunmuş Hava Hərəkəti İdarəetmə Qülləsi uçuşların beynəlxalq normalara və təhlükəsizlik standartlarına uyğun şəkildə idarə olunmasını təmin edir. Burada yaradılmış infrastruktur ICAO və IATA standartlarına uyğun olaraq uçuşların təhlükəsiz və səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə imkan verir.

Laçın rayonunun Qorçu kəndində dəniz

səviyyəsindən 1700 metr hündürlükdə yerləşən hava limanının ümumi ərazisi 130 hektardan çoxdur. Bu hava limanı Azərbaycanın dəniz səviyyəsindən ən hündürdə yerləşən aeroportudur. Laçın şəhərindən 30 kilometr, Şuşadan 70 kilometr, Kəlbəcərdən isə 60 kilometr məsafədə yerləşən hava limanı Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionlarının nəqliyyat əlaqələrinin gücləndirilməsində mühüm rol oynayacaq. Bundan başqa, bu mühüm nəqliyyat layihəsinin icrası ümumilikdə bölgənin turizm potensialının inkişafına da geniş imkanlar yaradacaq. Coğrafi mövqeyi və əlçatanlığı ilə bu hava limanı bölgənin iqtisadi, sosial və logistik inteqrasiyasını dəstəkləyən əsas nəqliyyat

mərkəzinə çevrilecək.

Sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan türk və azərbaycanlı sərmayədarlar tərəfindən Qarabağ və Zəngəzur bölgələrində yaradılan ilk özəl kənd təsərrüfatı kompleksi olan "Dost Aqropark"da istehsal edilən məhsullara baxdılar.

Qeyd edildi ki, kompleksdə "ağıllı kənd təsərrüfatı" texnologiyaları, bərpaolunan enerji və dayanıqlı kənd təsərrüfatı mexanizmlərinə əsaslanan fəaliyyət qurulub. Aqroparkda hazırda 120 nəfər işlə təmin olunub. Tam işə düşdükdən sonra burada 500 nəfərə iş imkanı yaradılacaq.

ABŞ-Azərbaycan münasibətlərində yeni dövr

Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Tramp Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə 28 May Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik məktubu ünvanlayıb. Məktubda Azərbaycanla ABŞ arasında əlaqələrdən və terrorizmə qarşı mübarizədən, enerji təhlükəsizliyinin inkişafından, Ermənistanla sülhə nail olmaq istiqamətində ABŞ-la tərəfdaşlığımızdan söhbət açılır və buş yüksək qiymətləndirilir. Bildirilir ki, 30 ildən artıq diplomatik münasibətlərimiz müddətində əlaqələrimiz əhəmiyyətli dərəcədə inkişaf edib. İkitərəfli prioritetlər, o cümlədən təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq, iqtisadi münasibətlər və enerji inkişafı üzrə tərəfdaşlıq bundan sonra da davam edəcək. Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinə diqqəti yönəldən Tramp ABŞ-ın iki arasında möhkəm sülhü dəstəkləməkdə davam edəcəyini də qeyd edib. Məktubda deyildiyi kimi, davamlı sülh Cənubi Qafqaz regionunun daha firavan olmasını təmin edəcək və ABŞ ilə əməkdaşlıq üçün daha geniş imkanlar yaradacaq. İndi sülhə nail olmağın və Cənubi Qafqaz xalqları üçün yeni firavanlıq dövrünə qədəm qoymağın vaxtıdır. Biz qarşıdakı illərdə və onilliklərdə zində daha dərin tərəfdaşlığa ümid edirik.

Ata Buşdan indiyədək...

Azərbaycan-ABŞ münasibətləri müstəqilliyimizin ilk günlərindən başlayıb. Respublikaçı ata Buşun prezidentliyi dövründə ölkəmiz müstəqilliyini elan edib və Ağ Evin sahibi tərəddüd etmədən Azərbaycanı dünya dövlətləri ailəsində görməkdən məmnun olduğunu məktubunda xüsusi olaraq qeyd edib. Ötən ilin noyabrın 5-də keçirilən seçkilərdə Respublikaçı Donald Tramp ikinci dəfə ABŞ prezidenti seçildi və Demokratların qeyri-müəyyən idarəçiliyinə önmüzdəki 4 il ərzində əngəl olmağı bacardı. Demokratların hakimiyyəti barəsində belə düşünməyə bizi vadar edən çoxlu nüanslar var. Co Bayden prezidentliyə başlamasının ilk günündən dünya siyasətinə yanaşmasında nöqsanlara yol verdi. Dünya gücü hesab edilən və Demokratlardan təşkil olunmuş Vaşinqton administrasiyası ikili standartlara rəvac verdi, hələ də təsdiqini tapmayan, qondarma "erməni soyqırımı"nı tanıdı, Ermənistan-Azərbaycan savaşında işğalçı Ermənistanı dəstək oldu, ABŞ konqresmenləri, Konqresin Nümayəndələr Palatasının spikeri səviyyəsində İrəvanda ermənilərin cinayətlərini görməzdən gəldilər və işğala məruz qalan Azərbaycanı "erməni torpaqlarını işğal edən ölkə" kimi tanıdılar. Əlbəttə, bütün bunlar absurd yanaşmalar idi.

Bayden hakimiyyəti ABŞ tarixinə qara ləkə kimi düşəcək. İdarəçilik qabiliyyəti getdikcə tükənən mister Co-nun əvəzindən ölkəni başqaları idarə edirdi, dünyanın taleyüklü məsələlərinin həllində Vaşinqtonun reaksiyası ya ləngiyir, ya da adekvat olmurdu. Bu da dünya ölkələri arasında münasibətlərdə ənənəvi yanaşmalardan sapmaya, ya da idarəolunmaz birvəziyyətə salırdı. Ukraynada baş verənlər, Yaxın Şərqə kütləvi qırğına müşayiət olunan müharibənin nəzərə alınmaması, İran-İsrail qarşıdurmasının qanlı fazaya keçməsi, Şərq-Qərb münasibətlərində gərginlik, Cənub-Şərqi Asiya regionunda müharibə eskalasiyasının artması, Cənubi Qafqazda yeni müharibə riski, BMT Təhlükəsizlik Şurasında nizamsızlıq, üzv dövlətlər arasında anlaşmanın sifirlənməsi, inamsızlıq, nüvə müharibəsi anonsu, bütün bunlar Baydenin ABŞ prezidenti olduğu bir dövrdə yaşandı və bu gün də davam etməkdədir.

Trampın geri dönüşü...

Əslində 2020-ci ilin noyabr ayında keçirilən prezident seçkilərində Tramp məğlub yox, qalib namizəd idi. ABŞ-ın tarixində çox az-az görünən seçki etirazları, məğlub tərəfin tərəfdarlarının Kapitolu binasına hücumu və oranı ələ keçirmələri Baydenin seçkilərin

nəticələrini oğurlamasına cavab idi. Necə deyirlər, daş qayaya rast gəlmişdi. Amma çilgün görünən Trampın hadisələrin sonrakı gedişində təmkin davranışı Demokratların demokratiyadan uzaq partiya olduğunu bir daha isbatladı. Tramp isə siyasətdən getmədi, 4 il gündəmdə olmağı bacardı, Respublikaçılar arasında nüfuzunu qoruyub saxladı. Mediada tez-tez görünməsi, dünya hadisələrinə reaksiyaları, Demokratların hakimiyyətini silkələyən fikirlərin səsləndirilməsi Trampın növbəti seçkilərdə namizəd olacağına bir işarə idi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Trampa zəng edərək onu təbrik etdi. Təbrik məqsədli telefon zəngində bir sıra məqamlar diqqət çəkdi. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Prezident Donald Trampın fəaliyyəti dünyada təhlükəsizliyin təmin olunmasında daha da önəmli rol oynayacaq. Baydenə fərqli olaraq Tramp pragmatik siyasətdir. Onun prezident seçilməsinin bir çox münasibətlərin tənzimlənməsi ilə nəticələnməyi düşünülür. Azərbaycan Trampın hakimiyyəti dövründə Qarabağ problemini böyük ölçüdə həll etdi. Erməni lobbisinin Baydeni dəstəkləməsi təsadüfi deyil. Rəsmi Bakı düşünür ki, Trampın hakimiyyətə gəldəndən sonra Ermənistanla ikili danışıqlar effektiv olacaq və prosesə kənar təsirlər azalacaq. Başqa sözlə, sülh müqaviləsinin imzalanması daha real görünür. Təcrübə göstərir ki, kənar təsirlər olmasa, Ermənistanla uzlaşma əldə etmək mümkündür.

Birinci prezidentlik dövründə Azərbaycanla Birləşmiş Ştatlar arasında dostluq və əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə Donald Trampın xüsusi diqqət ayırdığını deyən dövlət başçısı ikitərəfli əlaqələrin irəli aparılmasına üçün birgə səylər göstəriləcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi. Bakı ilə Vaşinqton arasında enişli-yoxuşlu bir münasibətlər sistemi var. Xüsusilə Co Baydenin hakimiyyəti dövründə ABŞ Azərbaycanla başda enerji sahəsi olmaqla, bir çox istiqamətdə əməkdaşlıqda maraqlı olduğunu desə də, hədə və təhdid ritorikası ilə danışmaqdan vaz keçmədi. Həmçinin Rusiyanın Cənubi Qafqazda təsirini zəiflətmək və Ermənistanı nüfuz qazanmaq üçün İrəvanla Bakını qarşı-qarşıya gətirən situasiyalar yaradırdı. Prezidentin təbrik mesajında qeyd etdiyi məqamlar D.Tramp dövründə Bakı-Vaşinqton münasibətlərinin normalaşması, hətta inkişafına olan inamın göstəricisidir. Azərbaycan ABŞ-la bir çox sahədə əməkdaşlıq edir və yeni perspektivlər var. Bakı Avropanın enerji təminatı kimi məsələlərdə ən etibarlı tərəfdaş kimi çıxış edir. Xüsusilə Azərbaycanın İran-İsrail, Türkiyə-İsrail, ABŞ-Rusiya, Ukrayna-Rusiya, ABŞ-Çin kimi tandemlərdə balans yaratmaq ustalığı Bakını Vaşinqtonun diqqət mərkəzinə gətirir. Fors-major ha-

dise baş verməyə, Trampın hakimiyyəti dövründə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi imzalanma bilər. Bu da regional aktor kimi Bakının çəkisini artırır. Avropaya nəql edilən təbii qazın artırılmasında da Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin normalaşması mühüm yer tutur.

Prezident İlham Əliyev hələ Şuşa Qlobal Media Forumunda vurğulamışdı ki, Trampın hakimiyyətdə olduğu illərdə Azərbaycan-ABŞ münasibətləri qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq səviyyəsində idi. Tramp beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin təminatı sahəsində çox ciddi işlər görüb. İnanırıq ki, Trampın ABŞ-də hakimiyyətə gəlməsi Azərbaycanla əlaqələrinin yaxşılaşmasına xidmət edəcək. Artıq bu realıqdır. Təxminən iki aydan sonar Tramp rəsmi olaraq Baydeni Ağ Evdən çıxaracaq. Prezidentimiz Trampa telefon danışığı ilə bir daha nümayiş etdirdi ki, rəsmi Bakı-Vaşinqton münasibətlərində Bayden Administrasiyasının yeritdiyi yanlış region siyasəti ucbatından yaranmış gərginliyin aradan qaldırılması üçün mübit imkanlar yaranıb. Tərəflər bundan maksimum istifadə edəcəklər. Tramp kifayət qədər qətiyyətli siyasətçidir və Cənubi Qafqaz regionunda hansı maraqların olduğunu bilir.

İlham Əliyev faktoru...

Azərbaycan regionun güclü dövlətidir, söz sahibidir, bütün layihələrin təşəbbüskarı və icraçısıdır. Bütün bunlar regionda maraqlı olan güclərin diqqətindən yayınmır, Azərbaycanla bu və ya digər şəkildə təmaslar qurmağa, əlaqələri genişləndirməyə, ölkəmizlə dostlaşmağa çalışırlar. Azərbaycan Prezidentinin beynəlxalq arenada nüfuzu, siyasi bilikləri, təcrübəsi, diplomatiya elmini dərinləndirməsi ölkəmizin xarici siyasət kursunun uğurla həyata keçirilməsində mühüm rol oynayır. Ölkələrin bir-birinin suverenliyinə hörmət etmələrinin, əməkdaşlığı gücləndirməklə qarşılıqlı faydalı əlaqələrin qurulmasının vacibliyini bəyan edən Prezident İlham Əliyev xarici siyasət kursunu bu prinsiplər əsasında qurub. Azərbaycan beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əməl edən dövlət kimi tanınır. Ölkələrin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə və dövlətlərin beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına hörmət edir. Ona görə də dünya Azərbaycanın sözünü eşidir, Prezidentimizin təşəbbüslərinə dəstək verir.

Azərbaycan bütün qonşularla, digər xarici tərəfdaş ölkələrlə səmərəli əməkdaşlıq edir. Dünyada etibarlı tərəfdaş kimi tanınan Azərbaycan mövcud münasibətlərini daha da möhkəmləndirə bilib. Azərbaycan-Türkiyə-Gürcüstan və Azərbaycan-Rusiya-İran üçtərəfli əməkdaşlıq platformaları buna əyani misaldır. Trampın qələbəsi Amerika xalqı-

nın seçimidir və dəyişikliklərə inamın böyüküdüdür. Xarici siyasətdəki aqressiv siyasət, xarici münasibətlərə böyük məbləğdə vəsait xərclənməsi, ölkə daxilində sosial narahatlıqların artması, həmçinin etnik və dini azlıqlar arasında artan gərginliklər cəmiyyətdə ciddi iz buraxıb. Amerikalılar düşünür ki, ölkədən xaricdə baş verən hadisələri koordinasiya etməkdənsə, daxildəki problemlərə diqqət yetirmək lazımdır. Tramp seçki kampaniyasında bunu düşünərək düzgün istiqamət götürdü. ABŞ-nin xarici siyasətində rekonstruksiya aparılacağına şübhə yeri yoxdur, ölkədə iqtisadi islahatlar aparmaq və daxili problemlərə daha çox diqqət ayırmaq vədləri Trampın dəstəkçilərinin, tərəfdaşlarının, ona səs verənlərin sayını artırırdı. Trampın qələbəsi, Amerika cəmiyyətinin tələbi, sosial sifariş idi.

Tarix...

XX əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində SSRİ-nin dağılmasından sonra formalaşan yeni dünya nizamında əsas güc mərkəzinə çevrilən ABŞ yeni müstəqillik əldə etmiş ölkələrlə siyasi və iqtisadi münasibətlərin qurulmasına xüsusi önəm verməyə başladı. Bu baxımdan ABŞ Azərbaycan iqtisadi münasibətləri 1992-2000-ci illər ərzində fərqli yolda inkişaf etməyə başladı. 1993-cü ilə qədər olan dövrdə iqtisadi sahədə bir sıra müqavilələr imzalanırsa da, geniş sferada ikitərəfli iqtisadi münasibətlərə nail olunmadı. 1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması ABŞ-Azərbaycan iqtisadi və enerji təhlükəsizlik əlaqələrində yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu. Bundan sonra ABŞ-Azərbaycan arasında bir sıra neft yataqlarının işlənilməsi ilə bağlı müqavilələrin imzalanması iqtisadi sferada qarşılıqlı münasibətlərdə müsbət dinamika səbəb oldu.

Beləliklə, 1991-1993-cü illəri əhatə edən birinci mərhələ ərzində iki ölkə arasında iqtisadi sahəni əhatə edən bir sıra müqavilələr bağlanıb, danışıqlar aparılırsa da, bu ABŞ-Azərbaycan iqtisadi münasibətlərinin geniş sferada inkişafı ilə nəticələnmədi. ABŞ arxiv sənədlərinə 2 görə bu dövrdə Azərbaycan Qərblə iqtisadi əlaqələrin qurulmasını istəsə də, bunun erməni dezinformasiyaları ilə bağlı mümkünsüzlüyünə inanırdı.

İkinci mərhələdə isə "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması Azərbaycanın neft strategiyasında yeni bir mərhələnin başlanğıcını qoydu. "Əsrin müqaviləsi" 1994-cü il sentyabr ayının 20-də Bakıda Gülüstən sarayında imzalandı. "Azəri", "Çıraq", "Günəşli" yataqlarının işlənilməsi və məhsulun pay bölgüsü haqqında 400 səhifəlik bu müqavilə 4 dildə tərtib edilmişdi. Müqavilədə 8 ölkədən (Azərbaycan, ABŞ, Böyük Britaniya, Türkiyə, Rusiya, Norveç, Yaponiya, Səudiyyə Ərəbistanı) 13 şirkət (Amoko, BP, MakDermott, Yunokal, ARDNŞ, Lukoyl, Statoyl, Ekson, Türkiyə petrolları, Penzoyl, İtoçu, Remko, Delta) iştirak edirdi. Bu müqavilə daha sonra 19 ölkəni təmsil edən 41 neft şirkəti ilə daha 26 sazişin imzalanmasına yol açdı. 1991-1993-cü illərdən fərqli olaraq, 1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanmasından sonra aparılan danışıqlar, imzalanmış bir sıra mühüm müqavilələr, həyata keçirilən tədbirlər və icra edilən layihələr ABŞ-Azərbaycan iqtisadi münasibətlərinin gələcək inkişafına müsbət zəmin yaratdı.

Azərbaycan tərəfindən yeridilən uğurlu xarici siyasət strategiyası nəticəsində ABŞ-ın ən mühüm şirkətlərinin ölkədəki beynəlxalq neft-qaz layihələrinə cəlb edilməsi bu sferanın inkişafına təsir göstərməklə yanaşı, ABŞ-ın Azərbaycanın yönəlik siyasətində dəyişikliyə səbəb oldu. Azərneftin dünya bazarlarına çatdırılmasını təmin etmək üçün ABŞ-ın iştirakı ilə reallaşdırılan mühüm layihələr Azərbaycanın iqtisadi potensialını gücləndirməklə yanaşı, ölkənin təhlükəsizliyinin təminatında əsaslı roya oynadı.

V.VƏLİYEV

Dövlət siyasətinin müasir modelini yaradan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ölkəmizə rəhbərliyi dövründə respublika həyatının bütün sahələrində verdiyi vədlərin hamısının yerinə yetirilməsinə nail olmuşdur. 2003-cü il oktyabrın 15-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin dövlət başçısı seçilməsindən ötən dövr ərzində ölkəmizin qazandığı uğurlar ölkəmizə dost və qardaş olan ölkələr tərəfindən maraqla qarşılır. Mərkəzi və Şərqi Avropa, ümumiyyətlə, bütün dünya ölkələri ilə müxtəlif sahələri əhatə edən ikitərəfli əməkdaşlıq Azərbaycanın xarici siyasətinin məntiqi nəticəsidir. Azərbaycan ilə dünya ölkələri arasında ikitərəfli münasibətlər iqtisadi, ticari, enerji, turizm və digər sahələri əhatə edir. Beynəlxalq hüquq normalarına, qarşılıqlı inam və etimada, faydalı əməkdaşlığa əsaslanaraq, xarici siyasətini həyata keçirən Azərbaycan dünya dövlətləri, eləcə də qonşu dövlətlərlə münasibətlərini daha da inkişaf etdirməyə nail olmuşdur. Bu gün dünya dövlətləri ilə qarşılıqlı etimad səviyyəsində qurulan diplomatik əlaqələr yüksək bir mərhələdədir. Son 22 il ərzində aparılan xarici siyasət, ölkədə həyata keçirilən sistemli islahatların nəticəsi olaraq xalqın həyatını köklü şəkildə dəyişməsi, 2020-ci ildə Prezident İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi dünyanın diqqətindən kənarda qalmadı. Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra diplomatik münasibətlərin yaradılması onun dünya birliyinə sistemli surətdə inteqrasiyasına geniş yol açdı. İkitərəfli siyasi münasibətlərin qurulması siyasi-iqtisadi və mədəni əlaqələrin inkişafına əlverişli zəmin yaratmış oldu. Müstəqil dövlət kimi Azərbaycanın dünya dövlətləri, təşkilatları ilə əməkdaşlığı və dostluq münasibətləri dövlətlər arasında qarşılıqlı anlaşmanın qurulmasına və davamlı olmasına təsirini göstərir. Böyük nailiyyətlərin müəllifi olan Prezident İlham Əliyev dünya liderləri arasında seçilən dövlət başçılardan biridir.

"CƏNUBİ QAFQAZ XALQLARI ÜÇÜN YENİ FİRAVANLIQ DÖVRÜNƏ QƏDƏM QOYMAĞIN VAXTIDIR"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə 28 May Müstəqillik Günü münasibətilə dünya ölkələrinin prezidentləri tərəfindən ünvanlanan təbrik məktubları fikirlərimizi təsdiqləyir. "Biz Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrimizi və terrorizmə qarşı mübarizədə, enerji təhlükəsizliyinin inkişafında, qonşunuzla sülhə nail olmaq istiqamətində ABŞ ilə tərəfdaşlığınızı yüksək qiymətləndiririk. 30 ildən artıq diplomatik münasibətlərimiz müddətində əlaqələrimiz əhəmiyyətli dərəcədə inkişaf edib. Biz ümidvarıq ki, ikitərəfli prioritetlərimiz, o cümlədən təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığımız, iqtisadi münasibətlərimiz və enerji inkişafı üzrə tərəfdaşlığımız bundan sonra da davam edəcək". Bu fikirlər Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Cozef Bayden tərəfindən Azərbaycan Prezidentinə ünvanlanan təbrikdə qeyd olunub: "ABŞ Azərbaycan və Ermənistan arasında möhkəm sülhü dəstəkləməkdə davam edir. Davamlı sülh Cənubi Qafqaz regionunun daha firavan olmasını təmin edəcək və ABŞ-la əməkdaşlıq üçün daha geniş imkanlar yaradacaq. İndi sülhə nail olmağın və Cənubi Qafqaz xalqları üçün yeni firavanlıq dövrünə qədəm qoymağın vaxtıdır. Biz qarşılıqlı illərdə və onilliklərdə ərzində daha dərin tərəfdaşlığa ümid edirik".

RUSIYA-AZƏRBAYCAN MÜNASİBƏTLƏRİ DOSTLUQ, MÜTTƏFİQLİK

Suveren və bütöv Azərbaycan dost təbrikləri!

XARAKTERİ DAŞIYIR

Azərbaycan dünyanın bir çox ölkələri ilə yanaşı, Rusiya ilə də əlaqələri daim diqqətdə saxlayır. Azərbaycan və Rusiya arasında müxtəlif sahələri əhatə edən müqavilələr, sazişlər imzalanıb. Bu münasibətlər bu gün yeni müstəvidədir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinlə mütəmadi olaraq keçirdiyi görüşlər, ikitərəfli və beynəlxalq gündəmdə olan əsas mövzularla bağlı müzakirələr bu əlaqələrin genişlənməsinə gətirib çıxarır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə vurğulayıb ki, ictimai-siyasi və humanitar sahələrdə Rusiya ilə Azərbaycan arasında siyasi dialoq, fəal parlamentlararası və regionlararası əməkdaşlıq tənzimlənib. Ticari-iqtisadi, investisiya, elmi-texniki və humanitar əlaqələr, vətəndaş cəmiyyəti təsisatları arasında kontaktlar genişlənir. Təbii ki, Rusiya və Azərbaycanı möhkəm dostluq və əməkdaşlıq ənənələri bir-birinə bağlayır. Dövlətlərin münasibətləri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Qeyd edək ki, Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlər, əlaqələr uzun bir tarixi dövrü, yüzillikləri əhatə edir. Bu iki ölkəni, Azərbaycan və rus xalqını təkcə sərhədlər deyil, həm də tarixi, siyasi, mədəni, sosial bağlar bir-birinə bağlayır, birləşdirir.

Bu gün Prezident İlham Əliyevə ünvanlanan təbriklər sırasında Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin təbrik məktubu da maraqlıdır: "Ölkəniz sosial-iqtisadi inkişaf yolunda inamla irəliləyir, beynəlxalq arenada artan nüfuzla malikdir. Rusiya-Azərbaycan münasibətləri dostluq, müttəfiqlik xarakteri daşıyır. Əminəm ki, konstruktiv ikitərəfli əməkdaşlığın, beynəlxalq məsələlərdə tərəfdaşlıq üzrə qarşılıqlı fəaliyyətin bundan sonra da birgə səylərlə gücləndirilməsini təmin edə biləcəyik. Bu, xalqlarımızın maraqlarına tamamilə uyğundur - Cənubi Qafqazda və Xəzər regionunda təhlükəsizliyin və sabitliyin möhkəm-

ləndirilməsi məcrasında davam edir".

GÜRCÜSTAN VƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ARASINDA STRATEJİ TƏRƏFDAŞLIQ DƏRİN, UZUN ƏSRLİK DOSTLUQ ƏNƏNƏSİNƏ ƏSASLANIR

Təbii ki, iqtisadi, siyasi, sosial və s. sahələrdə qurulan əməkdaşlıq münasibətləri dövlətlər arasında qarşılıqlı anlaşmanın qurulmasına və davamlı olmasına təsirini göstərir. Mövcud münasibətlər çoxşaxəli, qarşılıqlı maraqlar əsasında qurulub, əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına üstünlük verilib. Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında əlaqələr də möhkəm təməllər üzərində qurulub. İki ölkə arasında bu günə qədər imzalanmış sənədlər əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açıb. Gürcüstanın Prezidenti Mixeil Kavelaşvilidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə 28 May - Müstəqillik Günü münasibətilə ünvanlanan təbrikdə "Bu əlamətdar gün Azərbaycan xalqının milli qürurunun, mətanətinin və əzmkarlığının qüdrətli rəmzidir", - deyər vurğulanır: "Azərbaycan öz tarixi boyu güclü, müstəqil dövlət kimi beynəlxalq aləmdə nüfuzlu rol malik ölkə olmaq üçün xeyli çətinliklərin öhdəsindən gəlib. Gürcüstanda biz xalqlarımızı birləşdirən nümunəvi dostluğu və güclü strateji tərəfdaşlığı yüksək qiymətləndiririk. Ölkələrimiz qarşılıqlı hörməti və gələcəyə ümumi baxışı rəhbər tutaraq ardıcıl şəkildə həmrəydir. Gürcüstan Azərbaycanın davamlı inkişafına verdiyi dəstəyə sadıq qalır. Əminəm ki, six əməkdaşlığımız sayəsində biz Cənubi Qafqazda davamlı sülhə və sabitliyə mühüm töhfə verə bilərik".

TARİXLƏ MÜASİRLİYİ

MÜKƏMMƏL ŞƏKİLDƏ BİRLƏŞDİRƏN AZƏRBAYCAN

Şimali Makedoniya Respublikasının Prezidenti Qordana Silyanovska-Davkovanın təbrikinde işə bildirilir: "Milli bayramınız - Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və dost Azərbaycan xalqını ölkəmizin vətəndaşları adından və şəxsən öz adımdan səmimiyyətlə təbrik edir, firavanlıq və tərəqqi arzularımı çatdırıram.

Bu mühüm tarix Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq arenada təkə siyasi sahədə deyil, həm də texnologiya, innovasiya və elm sahələrində qəti addımlarla öz rolunu gücləndirməkdə davam edən əzmkarlığı, suverenliyi və inkişafı ilə əlamətdardır. Tarixlə müasirliyi mükəmməl şəkildə birləşdirən, uzun müddət yaddaşımızda qalacaq bir ölkə olan Azərbaycana bu yaxınlarda rəsmi səfərim zamanı buna həqiqətən də əmin oldum". Təbrikdə daha sonra qeyd olunur: "Sizin strateji tərəfdaşlığa hazır olmağınızdan ruhlanaraq mən də böyük inamla və nikbinliklə qarşılıqlı maraqlı doğuran bütün sahələrdə, ilk növbədə enerji, ticarət, təhsil, mədəniyyət və elm sahələrində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün səylər göstərəcəyəm".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə Macarıstanın Prezidenti Tamaş Şuyok, Polşa Respublikasının Prezidenti Andjey Duda, Albaniya Respublikasının Prezidenti Bayram Beqay, İsveçrə Konfederasiyasının prezidenti Karin Keller-Sutter və başqalarından 28 May Müstəqillik Günü münasibətilə ünvanlanan təbriklərdə ölkəmizə, xalqımıza sülh, inkişaf və rifah dolu arzular dilənib. Bu Azərbaycana dost, tərəfdaş olan dövlətlərin münasibətinin təzahürüdür. Təbrik məktublarından da görüldüyü kimi, Azərbaycanın dünya ölkələri arasında müxtəlif sahələrdə birgə fəaliyyət, sürətlə inkişaf edən münasibətlər mövcuddur.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

YAP Sədrinin müavini Rusiyanın Perm şəhərində səfərdədir

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov Rusiyanın hakim "Yedinaya Rossiya" Ümumrusiya Siyasi Partiyasının dəvəti ilə Asiya Siyasi Partiyaları Beynəlxalq Konfransı (ICAPP) Daimi Komitəsinin 43-cü iclası və "Böyük Avrasiyada vahid, bərabər təhlükəsizlik və əməkdaşlıq sisteminin formalaşması problemləri üzrə beynəlxalq ictimai-siyasi dinləmələr" mövzusunda keçirilən Forumda iştirak etmək məqsədilə Rusiya Federasiyasının Perm şəhərində səfərdədir.

Mayın 29-da Forumun plenar sessiyasında "Yedinaya Rossiya" Partiyasının Ali Şurası Bürosunun üzvü, Rusiya Federasiyası Federal Meclisinin Federasiya Şurasının Bey-

nəlxalq məsələlər komitəsi sədrinin müavini Andrey Klimov Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin tədbir iştirakçılarına məktubunu səsləndirib. Daha sonra Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov çıxış edərək Avrasiyada təhlükəsizlik və əməkdaşlıq mühitinin formalaşdırılması üçün birgə fəaliyyətə və müvafiq strukturların yaradılmasına ehtiyac duyulduğunu bildirib.

Tədbirdə Rusiya hökuməti və "Yedinaya Rossiya" Partiyasının rəsmi şəxsləri ilə yanaşı, bir sıra xarici nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri də çıxış ediblər.

YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov plenar sessiyada çıxış edərək səmimi qonaqpərvərliyə görə "Yedinaya Rossiya" Ümumrusiya Siyasi Partiyasına, həmçinin bu mühüm platformada çıxış etmək imkanı yaratdıqları üçün Forumun təşkilatçılarna və ICAPP Daimi Komitəsinə təşəkkür edib, Forumun işinə uğurlar arzulayıb.

Tahir Budaqov bildirib ki, İkinci Dünya müharibəsindən sonra formalaşmış beynəlxalq münasibətlər sistemi bugüncədə görünməmiş böhranla üzleşmiş, beynəlxalq hüquq normalarının faktiki iflic vəziyyətinə düşdüyü bir şəraitdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı hərbi-siyasi qarşıdurmaların, humanitar fəlakətlərin qarşısının alınması, münaqişələrin ədalətli

həlli və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın təşviqi kimi vəzifələrin öhdəsindən gəlməkdə aciz qalmışdır: "Xaos və global kataklizmlər fonunda meydana çıxan geosiyasi şərait və çoxqütblü dünya nizamına keçid prosesinin genişlənməsi günümüzün reallıqlarını əks etdirir. Belə bir şəraitdə milli və global təhlükəsizlik məsələləri dövlətlərin siyasi gündəliyində başlıca yer tutur".

YAP Sədrinin müavini qeyd edib ki, SSRİ-nin dağılması ərafəsində qonşu Ermənistan tərəfindən kütləvi etnik təmizləməyə, müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra isə soyqırımını və genişmiqyaslı hərbi təcavüzə məruz qalmış, ərazisinin 20 faizi işğal edilmiş, BMT-nin erməni silahlı birləşmələrinin dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnaməsinə baxmayaraq, 30 ilə yaxın ikili standartlar, qərəzli və ədalətsiz münasibətlə üzleşmiş Azərbaycan üçün istər regionda, istərsə də Avrasiyanın daha geniş coğrafi və geosiyasi məkanında sabitlik və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın təmini strateji prioritetlərdən biridir. "Ərazi bütövlüyü və tam suverenliyini bərpa edərək tarixi ədaləti bərqərar edən Azərbaycan BMT-nin sözügedən qətnamələrinin icrasını öz gücü hesabına təmin etməklə müstəsna beynəlxalq siyasi-hüquqi presedent yaratmış, təkə Cənubi Qafqaz regionunda deyil, bütövlükdə Avrasiya mək-

nində davamlı sülh və konstruktiv əməkdaşlıq üçün geniş imkanlar formalaşdırmışdır. Ölkəmiz dayanıqlı sülh, təhlükəsizlik və tərəfdaşlıq naminə hərbi-siyasi təhdidlərin qarşısının alınması, iqtisadi, ekoloji, humanitar və digər sahələrdə təhlükəsizliyin təmin olunması məqsədilə beynəlxalq hüquq normaları əsasında hərtərəfli fəaliyyətin tərəfdaşdır".

Azərbaycanın müasir qlobal çağırışlara cavab verən milli təhlükəsizlik konsepsiyasına malik olduğunu vurğulayan Tahir Budaqovun sözlərinə görə, ölkəmiz həm regional,

həm də global səviyyədə çoxvektorlu enerji siyasəti həyata keçirir, özünün geostrateji potensialından, Şimal-Cənub və Şərq-Qərb beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin imkanlarından səmərəli istifadə etməklə beynəlxalq əməkdaşlığın dərinləşməsinə mühüm töhfələr verir: "Eyni zamanda, Azərbaycan terrorçuluq, ekstremizm, separatizm və neokolonializm kimi təhdidlərə qarşı mübarizəyə yönəlmiş beynəlxalq səyləri öz əməli fəaliyyəti

ilə dəstəkləyir. Ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi də aktual məsələ kimi dövlətimiz tərəfindən diqqət mərkəzində saxlanılır. Azərbaycanın "yaşıl enerji" konsepsiyasına uyğun həyata keçirdiyi siyasət iqlim dəyişikliyinə fəsadlarına qarşı global mübarizəyə önəmli töhfə kimi yüksək dəyərləndirilir. Nəticə etibarilə, bütün bunlar nəinki Avrasiyada sabitlik və tərəqqi, global təhlükəsizlik və çoxşaxəli əməkdaşlığın təmini baxımından da böyük əhəmiyyətə malikdir".

"Müasir dövrdə olduqca vacibdir ki, baş verən geosiyasi proseslər beynəlxalq hüququ pozan və sərhədsiz zorakılıqlara səbəb olan global təhdidə çevrilməsin. Buna görə də ümumbəşəri dəyərlər və ortaqlar naminə dövlətlər, siyasi partiyalar və vətəndaş cəmiyyəti təsisatları bir araya gəlməli, siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə təhlükəsizliyin dəstəklənməsi yönündə səylərini birləşdirməlidirlər. Biz yalnız qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq şəraitində birgə səylərimizlə, milli maraqlara hörmət və beynəlxalq hüquq normalarına riayət etməklə Avrasiya məkanında davamlı təhlükəsizliyin təminində ciddi irəliləyişlərə nail ola və xalqlarımızın gələcəyi naminə önəmli uğurlara imza ata bilərik", - deyir YAP Sədrinin müavini vurğulayıb.

Həmin gün YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov tədbir iştirakçılarna verilən rəsmi ziyafətə qatılıb.

Buyur, al cavabın...

MƏTANƏT

Bəzi gənclər var ki, ictimai yerlərdə ucadan danışıq deyib-gülürlər. Biz də cənabına minirik. Onları qınayırıq.

Cavab belə olur: ay yazıqlar, müasir dövrdür, indi alçaqdan yox, ucadan danışmaq lazımdır ki, hər kəs eşitsin, gülsün, kefi açılsın. Bir də ki, ucadan danışmaq, gülmək dəbdir.

-Buyur, al cavabını.

Tez-tez yolda, metroda, avtobusda, mağazada ağızda saqqız şövqlə çeynəyən gənclər görürsən. Yadına düşür ki, valideynlərimiz deyirdi, ictimai yerdə saqqız çeynəmək mədəniyyətsizlikdir, insanlara qarşı hörmətsizlikdir. İstəyirsən ki, bu tövsiyəni bəzi gənclərə edəsən.

Cavab belə olur: saqqız çeynəmək müasirlikdir. İndi artıq sizin dövrünüz deyil. Saqqız tərəvətli nəfəsdür... Həm də dəbdir, məxsusilikdir.

-Buyur, al cavabını.

Bəzi qızların yay-qış göbəkli bayırdadır. Deyirsən, ay bala, bu nə geyimdir, axı sənə soyuq dəyər, xəstə olarsan, sabah bir qapını açıb gəlin gədcəksən, ana olacaqsan. Nə üçün qorxmursan ki, səni bu geyimlə bəyənmən olmasın...

Cavab belə olur: cəhənnəmə bəyənsin, gora bəyənsinlər. İndi belə geyim bütün dünyada dəbdir. Bu, mənim tərzimdir, kim mənə bəyənersə, bu geyimlə də qəbul etməlidir.

-Buyur, al cavabını.

Bir də baxırsan ki, qarşından bir dəstə gənc oğlan gəlir. Birinin şalvarının dizi yoxdur, birinin saqqalı sinəsində, birinin saç qalxıb göyün yeddinci qatına, o birinin saç bir neçə rəngdədir, o birinin corabının bir tayı bir rəng, o biri tayı başqa rəngdir. Baxırsan-baxırsan, vallah, bilmirsən güləsən, ağlayasan, nə edəsən. Yeri gələndə söhbət açıb deyirsən ki, ay bala, kişinin kişi geyimi olar. O dizi yox şalvarı kişi əyninə geyinər məgər? O qadın saç ilə kişi bayıra çıxar? Niyə o saçlarını qaydasında kəsdirmirsən? O corabı geyinəndə görmürsən ki, taykeşdir? O saçını niyə çəhrayı rəngə boyamısan?

Cavab belə olur: ay yazıq, sən keçmişdən gəlmisən. Biz isə bu gündə yaşayırıq. Bu günün dəbi budur. Həm də ki, kim istəyir cırıq şalvar geyinməsin, corabını taykeş yox, cüt geyinsin, saçını göyə qaldırmınsın, yerə endirsin, rəngləməsin, öz rəngində saxlasın, onlardan bizə nə? Bu, bizim tərzimizdir.

-Buyur, al cavabını.

Qızlar var ki, əyinlərindəki bir qarışdan da qısa ətkələrini görəndə, deyirsən ki, ilahi, yeğin bunlar evdən çıxanda analarının başı mətbəxdə iş-güçə qarışmış, yoxsa... Fikirləşirsən ki, mən də olum bunun anası, nə olar, gəncdir, başa salım, düz yol göstərim. Deyirsən ki, qızım, bu ətəyin bir azacıq uzun olsa, sənə çox gözəl yaraşar.

Cavab belə olur: "Sən get öz qızına yol göstər. Mən evdən çıxanda görünüm var. Bir də axı sən nə bilirsən, müasirlik nədir, dəb nədir? Sizlər XX əsrdə qalmısınız, indi XXI əsrdir".

-Buyur, al cavabını.

- Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bir sıra şəxslərin əfv olunması haqqında sərəncam imzalayıb. Əfv sərəncamı 218 nəfərə şamil olunub. Sərəncama münasibətini bilmək istədik.

- Hal-hazırda çox aktual məsələ ətrafında müzakirə aparırıq. Məlum olduğu kimi, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev əfv sərəncamı imzaladı. Bu sərəncamla 218 nəfər, 16-sı əcnəbi olmaqla vaxtından əvvəl azadlığa buraxıldı. Bu sərəncam cənab Prezident tərəfindən imzalanan ilk əfv sərəncamı deyil. Hər il Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması ərəfəsində, əhəmiyyətli bayramlar ərəfəsində cənab Prezident tərəfindən əfv sərəncamları imzalanır. Bir az da geniş yanaşsaq, bilirik ki, Azərbaycanda son dövrlərdə bir neçə dəfə amnistiya aktları həyata keçirilib. Bu aktlarda birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva hələ Mil-

Jale Əliyeva
Milli Məclisin deputatı

li Məclisin deputatı olan zaman irəli sürdüyü təşəbbüslər əsasında həyata keçirilib. Bu sərəncam, aktların hər birinin arxasında sadəcə bir imza, sərəncamdan irəli gələn addımlar dayanmır. Bu sərəncamların arxasında birbaşa insan taleyi, humanizm ideyaları dayanır. Ölkəmizin hər bir ölkə vətəndaşına eyni şəkildə yanaşdığının, kimliyindən asılı olmayaraq vətəndaşların hüquqlarını qoruduğunun və hər bir vətəndaşına daha yaxşı həyat arzu etdiyinin bariz nümunəsinə çevrilib. Bu gün məhkum olan şəxslərin belə həm şəxsi əmin-amanlığı, sağlamlığı, gələcək həyatı, ailəsinin təminatını həyata keçirmək üçün dövlət tərəfindən həyata keçirilən addımdır ki, biz bunu yüksək qiymətləndiririk və yüksək də qiymətləndiririk. Azərbaycan Prezidenti ilk dəfə hakimiyyətə gələndə, and içəndə " hər bir azərbaycanlının Prezidenti olacağıam" demişdi.

Bu, ötən illər ərzində atdığı bütün addımlarda, imzaladığı fərman, sərəncamlarda, həyata keçirdiyi layihələrdə həqiqətən də, hər bir Azərbaycan vətəndaşına yaxşı Prezident olmağı bacardığını sübut edir. Hətta cəmiyyətdən qanunlar çərçivəsində müəyyən məhdudiyətlər tətbiq olunan insanların belə azadlığa çıxmasına şərait yaratması çox böyük humanizm dəyərlərindən xəbər verir. Bu, onların ailələrinin sevincinə səbəb olub. Bu sərəncama görə Prezidentimizə təşəkkür edirik.

- Prezidentin humanistliyini, qəlbindəki incə hissələri deyəndə nəyi nəzərdə tutursunuz?

- Bizi 2003-cü ildən 22 ilə yaxın müddət ayırır. Bu illər ərzində biz Prezidentin ilk dəfə verdiyi sözün arxasında nə qədər ciddi şəkildə dayandığını onun hər bir addımında şahid olduq. Cənab Prezident ölkədə bütün təbəqələrə, istər uşaq olsun, istər yaşlı, qadın, kişi olsun, hər bir vətəndaşına qarşı çox böyük diqqət və qayğı ilə yanaşdı. Ümumilikdə yanaşanda, əlbəttə ki, ayrı-ayrılıqda hər bir fərdə kitab edən sərəncamlara ümumi məzmununda baxanda bir anlıq sosial sahədə həyata keçirilən islahatlara baxaq. Bu, artıq bütün dünyada da təkzibolunmaz faktıdır ki, Azərbaycan sosial islahatlar sahəsində inqilabi addımlar atdı. Həmin günə qədər mövcud olmayan layihələr həyata keçirildi. Bu islahatlarla Azərbaycanın bütün vətəndaşlarına xitab edildi. Hər bir vətəndaşın həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün, ailəsinin daha rifah halında yaşaması üçün addımlar atıldı. Azərbaycan iqtisadi

“Gündəmənimiz çox əhəmiyyətli hadisələrlə, uğurlarla zəngindir”

Milli Məclisin deputatı Jale Əliyevanın SİA-ya müsahibəsini təqdim edirik:

layihələrə imza atdı. Bu iqtisadi layihələrin hər birinin arxasında insan amili dayanır. Heç təsadüfi deyil ki, cənab Prezidentin ilk irəli atdığı aspektlərdən biri "insan amili ən əhəmiyyətli amildir, insan potensialı ən əhəmiyyətli potensialdır. Biz bütün addım, fəaliyyətimizdə bu amili gücləndirməyə çalışacağıq" olub. Biz keçdiyimiz illər ərzində bir-bir buna şahid olduq. Azərbaycan eyni zamanda bu gün, sadəcə, daxili siyasətini deyil, həm də xarici siyasətini balanslı şəkildə qurur. Xarici ölkələrlə beynəlxalq əlaqələrlə qurulan balanslı siyasətin arxasında yenə də Azərbaycan vətəndaşı dayanır. Ölkənin sabitliyi demək vətəndaşın həyat şəraitinin daha da yaxşı olması deməkdir. Verilən əfv sərəncamlarının hər birinin arxasında insan taleyi dayanır. Bu insan taleyi sadəcə bir nəfərlə məhdudlaşmır, hər bir insanın aid olduğu ailələr də sevinir. Cənab Prezidentin əfv sərəncamı əslində Azərbaycanda bütün təbəqələrə xitab edən sərəncam olaraq qiymətləndirilməlidir.

- Müasir Azərbaycan Respublikası Xalq Cümhuriyyətinin varisidir. Bu gün müstəqil dövlətimizin inkişafı, beynəlxalq müstəqilliyə tutduğu mövqə ilə bağlı fikirlərinizi bilmək istədik.

- Müasir müstəqil Azərbaycan Respublikası bundan 107 il əvvəl qurulan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisidir. Biz bu tariximizi yaşadıq, bu tarixlə qürur duyuruq. Şərqdə ilk demokratik Cümhuriyyətin qurucularını bu gün ehtiramla yad edirik. Heç təsadüfi deyil ki, cənab Prezidentin sərəncamı, tapşırığı ilə Cümhuriyyətin qurucularının xatirəsini əbədiləşdirmək üçün Bakımızın mərkəzində xatirə kompleksi inşa edilib. Hər il ənənə halını alıb. Ölkə Prezidenti, birinci xanım bu abidəni ziyarət edirlər. Onların ruhu qarşısında ehtiramlarını ifadə edirlər. Bu yerdə Azərbaycan xalqının böyük oğlu Ulu Öndər Heydər Əliyevin bir kəlamını da mütəlak xatırlamaq lazımdır. Heydər Əliyev deyirdi ki, müstəqilliyi qoruyub saxlamaq onu əldə etməkdən çətindir. Bu, təkzibolunmaz faktıdır. Ən azından özümüz də ötən əsrdə bunu yaşadığımız. Bundan 107 il əvvəl qurulan amma çox təəssüflər olsun ki, daxili, xarici təzyiqlərlə, o zamanın şərtləri altında bu Respublika sadəcə 18 ay yaşadı. Ötən 70 il ərzində insanımız müstəqil olmaq arzusunu heç zaman itirmədi. Nəhayət, ötən əsrin sonlarına doğru Azərbaycan ikinci dəfə öz müstəqilliyini elan etdi.

Lakin yenə də həmin andan etibarən Azərbaycanın qarşısına sədlər, problemlər, ölkənin vətəndaş müharibəsinə sürüklənməsi, kaos, hərc-mərclik, işğalla qarşılaşmağımız, öz torpaqlarımızda qaçqın vəziyyətinə köçməyimiz, Azərbaycana uzanan məkrli əllər, Azərbaycanı dünya xəritəsindən silmək təşəbbüsləri - bütün bunların qarşısında ancaq dahi bir lider dayanırdı. Azərbaycan xalqı öz seçimini etdi, Ulu Öndər Heydər Əliyevi hakimiyyətə dəvət etdi. Onun zamanında Azərbaycan məhv olmaqdan tamamilə xilas oldu. Yeni bir Azərbaycan quruldu. Azərbaycanın təməlləri həmin dövrdə atıldı. Ötən illər ərzində isə Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətlə Azərbaycan möhkəmləndi, daha da gücləndi. Azərbaycan dünyada çox güclü iqtisadi tərəfdaşlar qazandı. Bu gün sözün əsl mənasında özümüzün özümüz qarşısında etirafımız deyil, artıq bütün dünyanın da qəbul etmək məcburiyyətində olduğu bir fakt var ki, Azərbaycan bölgənin və dünyanın çox əhəmiyyətli, nüfuzlu ölkəsidir.

- Budapeştdə Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşü keçirilib. Bu haqda nə deyə bilərsiniz?

- Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Macarıstana qeyri-rəsmi işgüzar səfəri, bu səfər çərçivəsində həyata keçirdiyi görüşlər, eyni zamanda Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının növbə Zirvə görüşündə iştirakı baş verib. Ötən il Zirvə görüşü Azərbaycanın təşəbbüsü ilə Şuşada keçirilmişdi. Bu estafeti bu gün Macarıstanın ələ alması həm də rəmzi mənə daşıyır. Macarıstanın Azərbaycana verdiyi diqqət, əhəmiyyəti bir daha ortaya qoyur. Bu ölkədə olarkən cənab Prezidentin həm mətbuata verdiyi bəyanat, həm də dövlət başçılarının Zirvə toplantısındakı toxunduğu aspektlərin hər birində dəyişən dünya nizamı doğrultusunda Azərbaycanın yeri, atacağı addımlar, Azərbaycanın dəyişməz mövqeyi bir daha açıq şəkildə bəyan edildi. Burada ikinci Qarabağ müharibəsindən başlayaraq BMT nizamnamələrinə əməl edərək Azərbaycanın həyata keçirdiyi müharibə, sülh danışıqları ilə bağlı verdiyi məlumat, bu proseslərə Ermənistanın qərəzli şəkildə hər vaxtlə mane olmağa çalışması faktlarının ortaya qoyulması, Azərbaycanın Macarıstanla energetika sahəsində uğurlu əməkdaşlıq haqqında fikirləri, Macarısta-

nın bu gün əhəmiyyətli olan Azəri-Çıraq-Günəşli yataqlarının təbii qaz ixracatı sahəsində əməkdaşlıq etməsi, bütün bu addımların arxasında iki dost və qardaş ölkə kimi göstərdiyimiz fəaliyyətin önə çəkilməsi faktları diqqət çəkdi. Zirvə toplantısı sırasında isə Prezidentin Türk Dövlətləri Təşkilatının bu günü və gələcəyi ilə bağlı fikirləri çox əhəmiyyətli idi. Gəlin, bir anlıq cənab Prezidentin Parlamentdə andıçmə mərasimində söylədiyi fikri yada salaq: "Bizim ailəmiz türk ailəsidir".

Bu, çox əhəmiyyətli mesaj idi. "21-ci əsr türk dünyasının əsridir" deyilən ifadənin cənab Prezident tərəfindən bariz şəkildə bir daha ortaya atılan, öz təsdiqini tapan, eyni zamanda müdafiə edilən fikir idi. Ölkəmizdə keçirilən beynəlxalq toplantı olan İslamofobiya ilə mübarizə sahəsində həyata keçirilən toplantı və bu toplantıya cənab Prezidentin verdiyi bəyanat özlüyündə bir daha göstərir ki, bu gün bütün dünyanı narahat edən bəzi ünsürlər var ki, biz onunla mübarizə aparmalıyıq. Birlikdəlik nümayiş edilməlidir. Bu mübarizə əsla silahlı mübarizə deyil, müharibənin, silahların dili ilə aparacağımız mübarizə deyil. İllərdən bəri irəli sürdüyümüz və sadıq qaldığımız tolerantlıq, sülh missiyəmizi bu gün də həyata keçiririk. Bütün dünyanı da həmin missiyaya sadıq qalmağa, onu həyata keçirməyə dəvət edirik. Çünki global şəkildə yanaşaraq düşünməliyik ki, dünya sadəcə bizdən, bizim ölkələrimizdən ibarət deyil. Hər bir dünya insanı bərabər hüquqludur və insanın hüquqlarına hörmətli yanaşılmalıdır. Necə ki, Azərbaycan yaşayır, Azərbaycan sadəcə öz ölkəsi, xalqı üçün ədalət, haqqı tələb etmir. Eyni zamanda bu gün ikili standartlarla yanaşılan, hüquqları tapdalanan bütün ölkələrə, bütün xalqlara qarşı Qərbdən və bəzi dairələrdən haqq və ədalət tələb edir. Bizim yanaşmamız bundan ibarətdir. Düşünürük ki, Macarıstanda da həmin aspektlər bir daha irəli sürüldü. Türk dünyasının birliyi, ittifaqının nə qədər vacib olduğu bir daha cənab Prezident tərəfindən bütün dünyaya bəyan edildi.

- Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsi hələ də imzalanmayıb. Sizcə, sülh müqaviləsi nə zaman imzalanıla bilər?

- Bizim gündəməmiz çox əhəmiyyətli hadisələrlə, uğurlarla zəngindir. Bir daha qeyd etməliyik ki, Azərbaycan çox əhəmiyyətli addımlar atır, bütün dünyaya mövqeyini, kimliyini isbat edir. Azərbaycan bu gün dünyanın güclü ölkəsidir. Azərbaycan dövlətinin rəhbərinin nüfuzu fenomen nüfuzə çevrilir. Biz bunu görürük. Biz verilişdə bir aspektə toxunmadıq. Qərbi Azərbaycan məsələsi qaldı. Qərbi Azərbaycan bu gün Azərbaycanın əhəmiyyətli hədəflərindən biridir. Azərbaycan hansı addımı atırsa-atırsa o addımların hər birində tolerant, sülhpərvərdir. Azərbaycan dünyada əmin-amanlıq istəyir. Qərbi Azərbaycan ideyasında da tarixi ədalətin bərpa edilməsi arzusu, istəyi, tələbi ilə yola çıxaraq heç bir dünya ölkəsinin, insanın haqqını çəymədən öz xalqının ədalətini, tarixinin bərpasını tələb edir. Bu yolda da diplomatik, siyasi cəhdlərini davam etdirəcək. Mənaviyyət, siyasi danışıqlar yolu ilə Azərbaycan niyyətlərinə çatmaq üçün böyük yola çıxıb. Düşünürük ki, gələcək Azərbaycanındır, cənab Prezidentlə birlikdə irəlilədiyimiz yoldadır.

Söylü Ağazadə

Ötən il 100 illik yubileyi ölkədə geniş şəkildə qeyd olunan Əhsən Dadaşov yaşadığı cəmi 52 illik ömründə bənzərsiz ifaları ilə Əhsən zirvəsinə ucalıb, bu gün qəlbləri məhz o zirvədən fəth edir. 30 may görkəmli sənətkarın anım günüdür. Onu minnətdarlıq hissi ilə xatırlayır və bizə ondan qalatlardan danışmaq istəyirəm...

Bir əsrin zirvəsində dayanan, lakin bu zirvəyə doğru yolun düz yarısında həyatla bağları qopan Azərbaycanın böyük novator tarzəni, Azərbaycan SSR əməkdar artisti Əhsən Dadaşovun qısa ömrünün mənası ondadır ki, o, yaşadığı ömürdən sonrakı ömrünə də pay verib onu da yaşada, həm də ölümsüzləşdirə bilib. Bu, heç də hər kəsə nəsib olmayan səadətdir. Hələ neçə-neçə yüzilliklər öteçək, bu yüzilliklərlə Əhsən Dadaşov şəxsiyyəti və sənətkarlığı ötən nəsillərə nümunə ola-ola daha yüksək zirvələrə qalxacaq. Çünki o, sağlığında ölümsüzlük zirvəsini fəth edib və adını

oraya qızıl hərflərlə yazıb: Əhsən zirvəsi.

Əhsən Dadaşovun bu qədər istedadlı, qeyri-adi tarzən olması əslində heç də təsadüfi deyil. "Ot kökü üstündə bitər",- deyib müdriklərimiz. Bu kəlam tək bir nəslin deyil, bir xalqın da zaman-zaman kökü üstündə var olmasını özündə ehtiva edir. İnsan övladı öz ata-baba kökü üzərində təşəkkül tapdığı kimi, belə sənətkarlar da özlərindən əvvəlki illərdə, əsrlərdə yaşayan böyük sənətkarların kökü üzərində rişə tapır. Axı bu xalqın Mirzə Sadiq (Sadiqcan), Mirzə Mansur Mansurov, Məşədi Zeynal Haqverdiyev, Məşədi Cəmil Əmirov, Məmmədخان Bakıxanov və digər mahir tarzənləri olub. Əhsən Dadaşov kimi də davamçıları olacaqdı. O Əhsən Dadaşov ki, dövrünün tamamilə fərqli xarakterdə olan şəxsiyyəti idi: əsl insan, əsl sənətkar. Onu başqalarından fərqləndirən də elə bu cəhətlər idi. Bir də alın yazısı fərqli idi. Bu alın yazısında rəpessiya qurbanı ata vardı, xərçəng qurbanı övlad vardı. Hələ xərçəngin yarımçıq qoyacağı daha bir dəyərli ömür də vardı. Bəlkə elə bunlara görə idi ki, onun barmaqları tarın simləri üzərində gəzərkən sanki bu alın yazısının acı duyğularına təmas edir və hər dəfə sarı simə asanlıqla toxunmaqla minlərlə tamaşaçı ürəyinə yol tapa bilirdi...

Sarı simdən söz düşmüşkən...

Sarı sim... O, ürekdən ürəyə yoldur. Bu sim sənətkarın öz ürəyindən dinləyici ürəyinə saldığı duyğu yoludur. Onlarla tar ifaçısı keçib Azərbaycan musiqisindən. Onlar arasında sadəcə ifaçı olaraq qalanlar da olub, tarzən adını alanlar da. Lakin tarzən olmaq da sarı simə toxunmaq demək deyil ki... Kim sarı simə toxuna bilər? İfasında birinci öz ürəyinə toxunan sənətkar. Öz ürəyinə toxunmadan bu duyğu yolunu çəkə bilməzsən. Odur ki, çox sənətkar tarı ürəyi üstünə sıxıb, lakin əlindəki mizrab sadəcə simlərə toxunub, sarı simi tapa bilməyib. Onu tapmaq ürəyin işidir, onu görmək üçün gərək ürəyinin gözü olsun: görsün, sarı simə vursun, duyğu yaratsın ki, duyğu yolu da çəkilə bilsin...

Kim deyər, tək birçə kimsə ki, Əhsən Dadaşovun "Şur"u onun könlünü sızlatmayıb, ürəyindən su içib gözündən axan damladamla yaşa çevrilməyib? Onun barmaqları bu təsniflə sarı simə toxunanda üreklər rıqqə-tə gəlib ötən xatirələri bir kino lenti kimi gözlər önündə canlandırmayıb? Kiminin nakam

Bizə ondan bir ömürlük "Xatirə"

taleyini, kiminin unudulmayan sevgisini, kiminin ayrılıq acısını, kiminin erkən ata-ana, bala itkisini... Bax, "Şur" mahir tarzənin ifasında üreklərə toxuna bilməsi ilə Əhsənin "Şur"una çevrilib. Çünki mizrab sarı simi ax-tarmadan tapıb.

Mahir sənətkarın lentə yazdırdığı və bu gün Azərbaycan radio verilişləri şirkətinin qızıl fondunu təşkil edən "Rast", "Orta Mahur", "Zabul-Segah", "Hümayun", "Vilayəti-Dilkeş", "Çahargah", "Bayatı-Şiraz" və sair muğamların hər biri sarı sime ifa olunmayıb. Onların mizrabı dünən necə idisə, bu gün də, sabah da Əhsən Dadaşovun ürəyindən dinləyici ürəyinə gedən yolun bələdçisi olaraq qalacaq.

Söhbətin bu yerində belə bir qənaət yaranır: əslində tar dilsiz, ağızsız bir musiqi alətidir. Hara qoyulsay, orada illərlə az-dinməz dayanar. Xalqın milli dəyəri olaraq əvvəllər evlərdə divara vurulan xalçanın üzərindən asılan, əl dəyməyə, illərlə oradaca dayandığı kimi... Əhsən Dadaşovun uşaqlıq ağac altından tapıb evə apardığı susqun tar kimi... Deməli, toxunulması ki, o, dillənsin. Dilləndirdi Əhsən müəllim tarı. Baxmayaraq ki, ata-anası onu həkim görmək istəyirdi, lakin tapıb ömrünə yoldaş etdiyi tarı elə dilləndirdi ki, hamı kimi, valideynləri də susdu, sadəcə dinlədi. Və bu ifadə övladlarının məhz musiqinin həkimi olacağını görə bildilər. Bu hələ qarşıda öz təsdiqini tapacaqdı.

Əhsən Dadaşov tarı dilləndirməklə kifayətlənmədi, bu sahə üzrə təhsil aldı. Necə ki, tarını bir təsadüf nəticəsində tapmışdı, Azərbaycan Dövlət musiqi texnikumuna (indiki Bakı Musiqi Kolleci) qəbul elanı da qarşısına təsadüfən çıxdı və onu yeni bir yolun yolçusu etdi. Tələbə oldu və görkəmli musiqiçilər Səid Rüstəmov, Mənsur Mənsurov və Ənvər Mənsurovdan dərslər aldı. Yaşı az olduğu üçün "Əhsən hələ vətəndaşlıq pasportu almayıb, amma çalmaq pasportunu çoxdan alıb" deyən Səid Rüstəmov bir qədər sonra onu rəhbərlik etdiyi xalq çalğı alətləri orkestrinə qəbul etdi. Və bir gün Əhsən Dadaşov tarı nə dilləndirdi, nə də ifa etdi, artıq oxutdu. Onun tarı sanki dil açıq müşayiət etdiyi onlarla xanəndə, müğənni ilə birlikdə oxudu: bənd-bənd, nəqərat-nəqərat... Bax, bu bacarıq, bu istedad böyük bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun mahir tarzənə verdiyi "Əhsən sənə, Əhsən" qiymətini ömrünün sonunadək aktual saxladı.

Həyatın üç Ənvər töhfəsi

Bir ömürdə üç eyni adın olması sədaqət, sadıqlıq, sevginin, dəyərin, bir də kədərin, nisgillən təzahürü olardı, deyilmi? Əhsən Dadaşovun 52 illik ömrünün Ənvərlərinin hər üçü bu ifadələrin inikası idi. Birinci Ənvər sevimli müəllimi idi. Görünür, mahir sənətkar

da yenə də çağırılmamış bir qonağı olacaqdı. Bu qonaq ömrünün hələ cəmi 52-ci anını yaşayan sevimli sənətkarın qapısını taybatay açıb içəriyə keçəcək, çıxanda özü ilə onu da aparacaqdı...

Bir ömürlük "Xatirə"

1976-cı ilin gözəl bir yaz günü təəssüf ki, Əhsən Dadaşovun ömrünə vaxtsız gələn payız oldu. Bu payız onun bahar ömründən 52-ci yarpağı qoparıb xəzələ çevirdi və qarşısına alıb küləklərə təslim etdi. Cəmi 40 ildə solist, müşayiətçi, orkestr ifaçısı, ansambl rəhbəri, bəstəkar, pedaqoq-müəllim mərhələlərini layiqincə keçib ustad ifaçı adını alan, ifası ilk mizrabdan tanınan, nəinki özündən əvvəlki ifaçıları, öz ifasını belə əsla təkrar etməyən, tükənmək bilməyən fantaziyaya, orientasiyaya malik yenilikçi, minlərlə dinləyici qəlbini fəth edən və hələ sağlığında Əhsən zirvəsinə ucalan mahir sənətkarı itirdik. Bu itki üreklərə onun öz mizrabı ilə xəncər zərbəsi endirdi. Ölümündən sonra isə hər dəfə ifası səsləndə o mizrab artıq iki dəfə sarı simə toxunur: adət etdiyimiz həmişəki sarı simə və onun nakam ömrünün sarı siminə...

Əhsənsevərlərin tək təsəlli isə mahir ifaçıdan qalan bir ömürlük xatirədir... Bu xatirələr toplusunda onun insanı dəyərləri, Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixinə verdiyi töhfələr, bu töhfələri bir şərqşünas kimi həm də şərq ölkələrində tərənnüm etməsi, muğam, təsnif və bəstəkar mahnılarını bənzərsiz ifası, bəstələdiyi 30-a yaxın melodiya və mahnı, muğama həsr etdiyi 20-yə yaxın rəng yer alır. İfa etdiyi zaman özündən xəbərsiz lentə yazılış və sanki həyatı

müəllimindən gördüyü insanlığı, qayğıkeşliyi onun adını övladına verməklə öz daxili dünyasında mükafatlandırır. Müəlliminin adını daha tez-tez çağırmağa ehtiyac duyub ki, o adı övladına verib. Beləliklə, İkinci Ənvər Əhsən Dadaşovun övladı olub.

Lakin həyat bizimlə razılışmadan bəzən arzuolunmaz qonaqları evimizə dəvət edir və istəyimizin əksinə olaraq onları yuxarı başa keçirir. Ənvər müəlliminin övladı, hələ qoxusuna doymadığı Ənvərini də onun əlindən alan xərçəng belə çağırılmamış, arzu edilməyən qonaq idi. Və bir gün bu xoşbəxt ailənin səadətini oğurlamaq üçün onların evinə göndərilmişdi.

Bir ata-ana üçün övlad itkisinin nə olduğunu təsəvvür etmək o qədər çətindir ki, buna sözün gücü çatmaz. Onu yaşamaq isə dəhşətdir. Elə buna görə də kiçik Ənvərin ölümündən sonra Əhsən müəllim ta əvvəlki Əhsən olmadı: bu itki onun ürəyinə zərbələr endirdi, gözlərindən axan yaş, burnundan çəkilməyən bala ətəri oldu. Bir də övladının itkisi Əhsən Dadaşovun tarının bütün simlərini qoparıb darmadağın etdi. Qalan tək bir sim-sarı sim oldu. O, Ənvərin ölümündən sonra muğam, təsnif, xalq və bəstəkar mahnılarının hər birini yalnız sarı simlə ifa etdi: dinləyici ürəyini göynədə-göynədə, öz ürəyini isə tarmar edə-edə...

Üçüncü Ənvər isə Əhsən müəllimin nakam övladının adını daşıyan növbəti övladı oldu. Bu, Əhsən Dadaşovun sevimli, dəyər verdiyi müəlliminin adını hökmən ailəsində yaşatmaq istəyi və yaxud körpəsinin qoxusunu üçüncü Ənvərdən almaq duyğusu idi, bilmirəm, lakin onun ailəsində yeni bir Ənvər doğulmuşdu.

Lakin artıq Əhsən Dadaşova olan olmuşdu. Körpəsinin bədənində sarmaşan xərçəng cənnət qapısından içəri keçə bilməmiş, balaca Ənvəri orada tərək edib Əhsən müəllimin daxilinə sarılmışdı. Və ondan xəbərsizcə içində kök salır, sıradan çıxardığı orqanların yerində hökmranlığı öz əlinə alırdı.

Əhsən müəllim isə gündən-günə gücünün zəiflədiyini, tarı belə sinəsi üzərinə qaldırmaqda çətinlik çəkdiyini hiss edirdi. Qarşı-

ilə eyni akkordları vuran "Kədərlə günlərimdə" adlı türk mahnısı isə bu xatirələrin qəlb göynədən bir səhifəsidir.

Ondan bizə qalan bir ömürlük xatirəsində ən yaddaqalan an Əhsən Dadaşovun böyük vətənpərvərlik və cəsurluqla sovet imperiyasının ən qatı dövründə-1960-cı ildə Azərbaycanın qədim çalğı aləti olan uda yeni həyat verməsidir. Hansı ki, sovet quruluşu xalqın bir çox bayram, mərasimlərinin qeyd olunması kimi, udun da ifasını yasaq etmişdi. Böyük tarzənin bu cəsərtli addımı, gözəl ud ifaçılığı, hələ üstəlik 9 il sonra "Dəli Kür" filmində udla üreklərə sirayət edən musiqini ifa etməsi dövrün məziyyətləri fonunda əsl qələbə və Azərbaycan musiqi tarixinə böyük töhfə idi.

Bir ömürlük xatirədə böyük sənətkarın Bakı televiziya studiyasının nəzdində 1960-cı ildə yaratdığı və ömrünün sonuna kimi bədii rəhbəri olduğu xalq çalğı alətləri ansamblının onlarla xanəndə, müğənni yetişdirməsi, Azərbaycan musiqisinin qızıl fondunu zənginləşdirməsi, ansamblın "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında çəkilməmiş "Görüş", "Oğey ana", "Möcüzələr adası", "Yenilməz batalyon", "Bizim Cəbiş müəllim", "Dəli Kür", "Ulduzlar sönmür" və "Qatır Məmməd" kimi filmlərə musiqi həyatı verməsi də var.

Musiqinin nə dili, nə sərhədi var. Əhsən Dadaşovun muğam və xalq mahnı ifaçılığı neçə-neçə sərhədlər aşılıb, Azərbaycan dilində bir kəlmə anlamayan minlərlə insanın da ürəyinə toxuna bilib. Və üreklərdə bir ömürlük xatirəyə çevrilib.

Əhsən Dadaşovun bir çox tarzənlərin sənət müəllimi olması və onların hər birinin əbədiyaşar ustadı əsl insan, səmimi, qayğıkeş müəllim, sənət fədaisi kimi xatırlanması da ondan bizə qalan bir ömürlük xatirədir.

Bir ömürlük xatirə həm də hazırda Əhsən Dadaşovun adını daşıyan "Xatirə" xalq çalğı alətləri ansamblıdır. O ansambl ki, hər ritmi, hər akkordu, hər mizrabı Əhsən zirvəsində əks-səda verir: onu dindənən bu günə, bu gündən sabahlara aparır.

Mətanət Məmmədova

Müasir dövrdə stres, təşviş, emosional çətinliklər və həyatın sürətli tempi səbəbilə bir çox insan zaman-zaman özünü tükənmiş, bədbəxt və çarəsiz hiss edə bilər. Hələ də bəzi insanlar psixoloqa getməyi yalnız "çox pis vəziyyətdə olanların" etdiyi bir addım kimi görsələr də, əslində psixoloqa müraciət etmək ruh sağlamlığını qorumaq və həyat keyfiyyətini artırmaq istəyən hər bir kəs üçün dəyərli və vacib bir addımdır.

Psixoloqa getmək: AYIB DEYİL, ZƏRURƏTDİR!

Bəs psixoloqa kimlər müraciət edir? Psixoloqa niyə getmək lazımdır? Prosesi necə başlamaq olar?

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Psixoloqa kimlər müraciət edir?

Psixoloqa getmək mütləq həyatınızda böyük bir problemin olduğu anlamına gəlmir. Əksinə, daha sağlam, sakit və tarazlı bir həyat sürmək üçün hər kəs psixoloq dəstəyi ala bilər. Aşağıdakı hallar bu istiqamətdə nümunə ola bilər:

1. Təşviş və stres yaşayanlar

Daimi narahatlıq, yuxusuzluq və gələcək barədə həddindən artıq qorxu hissi psixoloq dəstəyi tələb edən hallardır. Xüsusilə gərgin iş rejimində çalışan şəxslər, valideynlər və

5. Özünü kəşf etmək və inkişaf etdirmək üçün

Həyatda yön axtaran, karyera məqsədlərində aydınlıq əldə etmək istəyən şəxslər üçün də psixoterapiya faydalı olur.

6. Stres idarəsi və tükənmişliyin qarşısını almaq üçün

İş, ailə və şəxsi həyat arasında balans yaratmaqda çətinlik çəkən şəxslər psixoloqla işləyərək stresslə mübarizə bacarıqlarını inkişaf etdirə bilərlər.

Psixoloqa necə getmək olar?

Psixoloqa getmək əslində çox da çətin deyil. Aşağıdakı addımları izləməklə bu prosesi asanlıqla başlaya bilərsiniz:

1. Ehtiyacınızı müəyyən edin

Nə səbəbdən psixoloqa getmək istədiyinizi aydınlaşdırın. Təşvişmi yaşayırsınız, münasibət problemi ilə üzləşmişsiniz, yoxsa özünü

tələbələr bu səbəbdən psixoloji dəstək axtarırlar.

2. Depressiv əhval yaşayanlar

Həyatdan zövq ala bilməmək, səhər yataqdan qalxmaqda çətinlik çəkmək, ümitsizlik və daimi bədbəxtlik hissləri depressiyanın əlamətləri ola bilər və bu zaman müntəxəssis dəstəyi olduqca vacibdir.

3. Özünəinam problemi olanlar

Özünə inamı zəif olan, tez-tez uğursuzluq qorxusu yaşayan, ictimaiyyət qarşısında danışmaqdan çəkinən və ya özünü kifayət qədər bacarıqlı hesab etməyən şəxslər psixoloqla işləyərək bu problemləri aradan qaldıra bilərlər.

4. Münasibət və ailədaxili problemlər yaşayanlar

Ər-arvad arasında ünsiyyət çatışmazlığı, münaqişələr, xəyanət, qısqanclıq kimi hallarda cütlük terapiyası və ya fərdi terapiya effektiv nəticələr verə bilər.

5. Travma keçirmiş şəxslər

Keçmişdə baş vermiş itki, qəza, zorakılıq və ya xəstəlik kimi travmatik hadisələrdən sonra psixoloji dəstək almaq sağalma prosesində həlledici rol oynayır.

6. Tükənmişlik və motivasiya əskikliyi yaşayanlar

Xüsusilə peşə fəaliyyətində həddən artıq yorğunluq hiss edən və ya "artıq heç nə etmək istəmirəm" düşüncəsində olan şəxslər üçün psixoloq dəstəyi motivasiyanın bərpası və tükənmişlik sindromunun aradan qaldırılması baxımından əhəmiyyətlidir.

7. Özünü daha yaxşı tanımaq istəyənlər

Psixoloqa getmək üçün mütləq bir problem yaşamaq lazım deyil. Daxili dünyanızı anlamaq, güclü tərəflerinizi kəşf etmək və fərdi inkişaf üçün də psixoterapiyadan faydalana bilərsiniz.

Psixoloqa niyə gedilir?

Bu sualın cavabı fərddən-fərdə dəyişsə də, ümumi səbəblər bunlardır:

1. Emosional çətinliklərlə baş etmək üçün

Daimi stres, duyğu dəyişkənliyi, qəzəb partlamaları və ya ağlamaq istəyinin qarşısını almaq üçün psixoloqla işləmək faydalı ola bilər.

2. Təşviş və panik atakla mübarizə üçün

Təşviş pozuntuları və panik atak gündəlik həyatı ciddi şəkildə çətinləşdirə bilər. Bu hallarda terapiya çox önəmlidir.

3. Münasibət problemlərinin həlli üçün

Ər-arvad, sevgililər və ya ailə üzvləri arasındakı anlaşılmazlıqlar və ünsiyyət problemləri psixoloq dəstəyi ilə həll oluna bilər.

4. Travmalarla üzləşmək üçün

Uşaqkən yaşanan travmalar, itkilər, ağır xəstəliklər kimi hadisələrdən sonra terapiya sağalma prosesində mühüm rol oynayır.

nüzü kəşf etmək istəyirsiniz?

2. Psixoloq araşdırması aparın

Yaşadığınız bölgədə fəaliyyət göstərən psixoloqları və ya onlayn xidmətləri araşdırın. Tərcümeyi-hallarını oxuyun, ixtisaslaşdıqları sahələrə diqqət yetirin.

Ardı Səh. 13

Əvvəli Səh. 12

3. Terapiya metodları barədə məlumat toplayın

EMDR, psixodinamik terapiya kimi müxtəlif metodlar mövcuddur. Hansının sizə daha uyğun olduğunu öyrənmək faydalı olar.

4. Randevu alın

Seçdiyiniz psixoloqla veb sayt, onlayn platforma və ya telefon vasitəsilə asanlıqla əlaqə quraraq görüş təyin edə bilərsiniz.

5. İlk seansa hazırlaşın

İlk görüşdə yaşadığınız çətinlikləri açıq şəkildə bölüşmək vacibdir. Duyğularınızı yazılı şəkildə qeyd etmək və suallarınızı öncədən hazırlamaq tövsiyə olunur.

6. Davamlılıq prinsipinə riayət edin

Psixoterapiya bir prosesdir. Tək bir seansla möcüzə gözləməyin. Səbirli olun və davamlı şəkildə seanslara qatılın.

Tez-tez verilən suallar**Psixoloqa getmək ayıbdır mı?**

Qətiyyətlə! Psixoloqa getmək ayıb və ya utanılacaq bir hal deyil. Əqli və emosional sağlamlıq üçün dəstək almaq ən təbii ehtiyaclardan biridir.

Psixoloqa gedən insanlara bəzi şəxslərin pis baxmasının əsas səbəbləri cəmiyyətin psixoloji sağlamlıq mövzusunda yanlış inancları, stereotipləri və maariflənmənin kifayət qədər olmamasıdır. Bu məsələ təkcə Azərbaycanda deyil, bir çox digər ölkələrdə də müşahidə olunur. Aşağıda bu yanaşmanın əsas səbəblərini sadalayırıq:

1. "Psixoloqa yalnız xəstə insanlar gedər" düşüncəsi

Çoxları hesab edir ki, psixoloqa getmək yalnız ciddi psixi xəstəlikləri olan insanlara aiddir. Halbuki, psixoloq sadəcə xəstəliklərlə deyil, emosional rifah, özünü tanıma, stresin idarə olunması, münasibət problemləri və daha bir çox sahədə dəstək göstərir. Amma bu yanlış düşüncə insanlarda qorxu və utanma hissi yaradır.

2. Sosial damğalanma

Cəmiyyətdə bəzən psixoloqa gedənlərə "ağlı yerində deyil", "əsəb xəstəsidir", "nəşə ciddi problemi var" kimi damğalar yapışdırılır.

Psixoloqa getmək: AYIB DEYİL, ZƏRURƏTDİR!

dırılır. Bu, insanların dəstək axtarmaqdan çəkinməsinə səbəb olur və ruh sağlamlığı mövzusunun tabu olmasına gətirib çıxarır.

3. Gizlilik ehtiyacı

Bəzi insanlar üçün psixoloqa getmək sanki şəxsi zəifliyini başqasına etiraf etmək kimidir. "Birdən tanışım eşidər", "adım çıxar" kimi düşüncələr insanı bu addımı atmaqdan saxlayır.

4. Kollektiv düşüncə tərzini və ailə təzyiqi

"Bizim vaxtımızda psixoloq yox idi, hər şeyin öhdəsindən özümüz gəlirdik" kimi ifadələr ailə və ətraf tərəfindən tez-tez səslənir. Bu da fərdin dəstək axtarma davranışına mənfi təsir edir və psixoloq xidmətlərini zəif göstərir.

5. Maarifləndirmənin azlığı

Ruh sağlamlığı və psixoloji yardım haqqında maarifləndirici kampaniyalar, təhsil proqramları və ictimai müzakirələr az olduğu üçün, insanlar psixoloq peşəsinin əsl mahiyyətini anlamır. Bu da məsələni daha da tabu halına gətirir.

6. "Dərdini dostuna danış, psixoloqa nə ehtiyac var?" yanaşması

Bəzi insanlar peşəkar psixoloji dəstəklə sadəcə söhbət etməyi eyni tuturlar. Halbuki psixoloqlar elmi üsullarla yanaşır, diaqnostika və terapiya metodları ilə insanın duyğularını, davranışlarını və düşüncə tərzini dəyişməyə kömək edirlər.

Psixoloqa getmək zəiflik deyil, şüurlu və cəsarətli bir addımdır. İnsan özünü daha yaxşı hiss etmək, münasibətlərini yaxşılaşdırmaq, daxili gücünü tapmaq üçün necə həkimə gedirsə, eyni şəkildə psixoloji dəstək də həyat keyfiyyətini artırmaq üçün vacib bir xidmətdir.

Psixoloqla görüşmək bizə nə verir?

Daxili dünyanızı daha yaxşı anlamağa, problemlərlə üzləşməyə, duyğularınızı idarə etməyə və ümumi həyat keyfiyyətinizi artırmağa kömək edir.

Psixoloqa getmək üçün nə qədər pis vəziyyətdə olmalıyam?

Həç də! Özünü tanımaq, inkişaf etdirmək və həyatınıza istiqamət vermək istəyirsinizsə, bu da kifayətdir.

Psixoloq görüşləri bahalıdır mı?

Qiymətlər terapevtin ixtisasına, çalışdığı mərkəzə və seans müddətinə görə dəyişə bilər. Lakin onlayn və münasib büdcəli seçimlər də mövcuddur.

Qiymətə təsir edən amillər:

- 1. Psixoloqun təhsili və sertifikatları**
- Beynəlxalq sertifikatlı və klinik psixologiya üzrə ixtisaslaşan psixoloqların qiymətləri daha yüksək ola bilər.
- 2. Seansın müddəti**
- Ən çox yayılmış seans müddəti 45-60 dəqiqədir. Bəzi yerlərdə 90 dəqiqəlik seanslar da təklif olunur (əlavə ödənişlə).
- 3. Onlayn və ya ofisdə seans**
- Onlayn seanslar bəzən daha münasib

qiymətə olur (20-60 AZN arası).

4. Əlaqədar terapiya növü

- EMDR, ailə və cütlük terapiyası, uşaqlarla terapiya və ya qrup terapiyaları fərqli tariflərə malikdir.

Ailə və cütlük terapiyası

- Bu tip seanslar adətən 60-90 dəqiqə davam edir və qiymətlər 60-150 AZN aralığında dəyişir.

Bəzi mərkəzlərdə güzəştlər və paketlər:

* Bəzi psixoloji mərkəzlər paket halında 4-6 seanslıq endirimlər təklif edir.

* Sosial həssas qruplar üçün və ya tələbələr üçün güzəştli tariflər tətbiq edilə bilər (15-30 AZN arası).

Psixoloqla söhbətlər gizli qalır mı?

Bəli. Psixoloqlar peşə etikası çərçivəsində bütün görüşləri məxfi saxlayırlar. İcazəniz olmadan məlumatlar paylaşılmaz.

Psixoterapiya nə qədər çəkir?

Bu, şəxsi ehtiyac və prosesin dərinliyinə asılı olaraq dəyişir. Bəzən 5-10 seans kifayət edir, bəzən isə daha uzun sürə bilər.

Ayşən Vəli

"Son bir il ərzində Azərbaycan ilə İran İslam Respublikası arasında münasibətlərdə müsbət dinamika müşahidə olunmaqdadır. 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra İranın Azərbaycana qarşı sərgilədiyi sərt siyasi mövqə, tərribat xarakterli addımlar, Ermənistanla, eləcə də vaxtilə Qarabağdakı separatçı rejimlə əlaqələrin davam etdirilməsi ikitərəfli münasibətlərdə ciddi gərginliklərə səbəb olmuşdur". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Oqtay Qasımov deyib. Onun sözlərinə görə, keçən ilin may ayından etibarən bu münasibətlərdə nisbətən yumşalma prosesi müşahidə edilməyə başlanmış və İranın yeni prezidenti vəzifəyə gəldikdən sonra əlaqələrdə müsbət tendensiyalar daha da aydın şəkildə nəzərə çarpmışdır: "İran prezidentinin 2024-cü ilin aprel ayında Azərbaycana etdiyi rəsmi səfəri münasibətlərin inkişafında yeni bir mərhələnin başlanmasına zəmin yaratmışdır.

Bu səfər çərçivəsində müxtəlif sahələr üzrə əməkdaşlıq imkanları müzakirə olunmuş, ortaq layihələrin həyata keçirilməsi məsələləri gündəmə gətirilmişdir. Xüsusilə, Araz çayı üzərində inşa ediləcək hidrotexniki qurğular və enerji layihələri ikitərəfli münasibətlərin inkişafında mühüm rol oynaya biləcək strateji addımlar kimi qiymətləndirilir. Bu əməkdaşlıq təşəbbüsləri Azərbaycan-İran münasibətlərinin gələcək inkişafı üçün əlverişli zəmin formalaşdırır".

"Dəyişimin baş verməsi qısa zaman ərzində real görünür"

Politoloq qeyd edib ki, bütün

müsbət tendensiyalara baxmayaraq, təəssüf ki, İranın Azərbaycan Respublikasına yönəlik siyasətində hələlik prinsiplial və köklü dəyişikliklərin baş verdiyini müşahidə etmirik: "Bu dəyişimin baş verməsi də qısa zaman ərzində real görünür. Bunun əsas səbəbi, İran tərə-

finin Azərbaycanın müstəqilliyini və regional güc statusunu öz milli təhlükəsizliyi üçün potensial təhdid kimi qəbul etməsi ilə bağlıdır.

Şübhəsiz ki, İran prezidentinin ötən ay Azərbaycana etdiyi səfər iki ölkə arasında münasibətlərin normallaşması və inkişafı baxımından müəyyən qədər müsbət impuls yaratmışdır. Lakin son günlərdə İran rəsmilərinin, xüsusilə də səfirlik və xarici işlər nazirinin müavini səviyyəsində səsləndirilən bəyanatlar bu pozitiv meyillərin davamlılığına dair suallar doğurur. Belə ki, İran rəsmilərinin Zəngəzur dəhlizi

ilə bağlı mövqeyi, bu məsələdə əvvəlki mövqə ilə mahiyyət etibarilə dəyişmədiyini göstərir. Bu isə öz növbəsində, Azərbaycan-İran münasibətlərində yenidən gərginliyin yaranması üçün münbit zəmin yaradır. Halbuki İran Prezidenti ötən ay verdiyi müsahibədə Zəngəzur dəhlizinin açılmasının Ermənistanın ərazi bütövlüyünə təhlükə yaratmayacağı halda İranın buna qarşı çıxmayacağını bəyan etmişdi. Buna baxmayaraq, İran Xarici İşlər Nazirliyinin müavini tərəfindən son günlərdə verilən açıqlamalarda Ermənistanın bu dəhlizi açmayacağına dair konkret təminatlar istənilməsi regionda sabitlik və əməkdaşlıq üçün deyil, əksinə, gərginliyin davamı üçün zəmin yaratdığı təəssüratını formalaşdırır"- deyə o əlavə edib.

Keyransə Piriyeva

Ölkələr öz mədəniyyətini qədim keçmişindən və bu keçmişin təmin etdiyi multikulturalizmdən alır. Bu multikulturalizmin təsirləri sosial həyatdan tutmuş iqtisadiyyata qədər bir çox sahələrdə özünü göstərir. Multikulturalizmin təsir etdiyi sahələrdən biri də qastronomiyadır. Yemək bir mədəniyyətdir və biz bu mədəniyyəti hər gün itiririk.

Tarixən bizim coğrafiyada yemək insanların qida ehtiyaclarını ödəmək demək deyil, mədəniyyətinin simvolu kimi xarakterizə edilib. Birlik, bütövlük, xoşbəxtlik, uzun-uzadı ailə söhbətlərinin olduğu böyük süfrələr, hazırlanma prosesi günlərlə çəkən, bütün qış boyu istehlak edilən bənərsiz təamların olduğu zirzəmilər hamının gördüyü, şahid olduğu ənənədir. Bu ənənəni itirmək, daha o qış tedarüku zəhmətinə qatlaşmamaq, zəngin yemək mədəniyyəti yerinə əlüstü qidalanmaq dövrün aktual problemlərindən biridir.

Gərgin iş rejiminin, stresin bizim orqanizmində qoyduğu silinməz izlərdən biri də mədə xorasıdır. Səhərlər normal səhər yeməyi - yağ, pendir, qaymaq, yumurta, süd kimi qidalarla qidalanmaq əvəzinə iş yerinin bufetində bir parça ağ bulka və tünd kofe ilə qəlyanaltı edən insanlar çoxdur, elə deyil? Bu yazını oxuyan oxucu, bəlkə sən də elə qidalanırsan. İndi insanların əksəriyyəti günortalar çörək arası fast-foodla qidalanır, mənşəyi bilinməyən qazlı sular içir və bununla da mədə xorasını özləri dəvət edir.

Əsrimizin belasına çevrilən piylənmə də ətrafımızda kifayət qədər insanın problemi. Hazır qidalar, zərərli vərdişlər nəticəsində orqanizmdə yağ miqdarının sürətlə artması bu xəstəliyin boy qaldırmasına imkan yaradır. Üstəlik, bir çoxumuz iş

Mədəniyyətimizi “mədə niyyəti”nə necə çevirdik?

Sağlamlığın 3 ağ düşməninə (şəkər və duzla birlikdə) biri də ağ çörək və ağ undur. Qara çörək istifadə edin, aşağı sort kəpəkli undan, çovdar çörəyi, daha yaxşı olar ki, mayasız bişirilən çörək olsun. Həmçinin, kofe, çay, şokolad, kakao, kolbasa, hissə verilmiş ətlər qəbul etməyin, onlar bədəndə yüksək dərəcədə sidik turşusu yaradırlar. Qızartma və yağlı yeməklərdən uzaq durun. Ətdən hazırlanmış kabab zərərli qidadır, tərəvəz və meyvə kababı isə xeyirli. Buxarda və suda bişən yeməklər daha faydalı hesab edilir.

Çalışın, yeməkləri qarışdırmayın. Bir neçə növ xörəyin və ya qida məhsulunun eyni vaxtda qəbul edilməsi həzmlənməni çətinləşdirir. Monoton qidalanma daha xeyirli. Hər meyvəni, tərəvəzi yalnız öz təbii mövsümündə qəbul edin. Emal sənayesi məhsullarının istifadəsini minimuma endirin. Qida təbii və təzə olmalıdır. Gündəlik qida həcmi azı üçdə ikisi çiy ərzaqlar olmalıdır. Yağlardan mümkün qədər az istifadə edin. Yadda sax-

layın, yağlar həzmlənməni yubadır, mədə-bağırsaqda cürümə törədir. Xüsusilə, qızartma yeməklərdə yağlar çox zərərli olur. Yalnız təbii nehrə yağ, zeytun yağı və quyuq yağ istifadəsi zərərsizdir.

Orqanizmə vaxtaşırı istirahət verin, buna sanitari saatı deyilir. Yaxşı olar ki, həftədə, iki həftədə və ya heç olmasa ayda 1 gün tamamilə ac qalasanız. Bu vaxtda orqanizm özünü təmizləməklə məşğul olur və

günlərində sağlam ev xörəkləri yerinə ayaqüstü qidalanmalı oluruq, kimimiz məcburiyyətdən, kimimiz könüllü. Ləzzətinə heyran olduğumuz fast-food yeməkləri daha sonra artıq çəki olaraq bədəninizdən sallananda peşman olsaq da gec olur. Ayrılaşmağa çalışırıq, amma pilləkən yerinə lift, piyada gəzmək yerinə maşına minməyin verdiyi komfort arıqlamaq istəyimizi anında boğur.

Ümumiyyətlə, qidalanmada su ehtiyacı çox vaxt unudulur. Halbuki, insan orqanizminin gün ərzində 2-3 litr ciy su içməyə ehtiyacı var. Səhər yuxudan duran kimi azı 200 qram su için. Yeməkdən 20 dəqiqə əvvəl, yeməkdən 1 saat sonra su içmək olar. Böyük şəhərlərdə yaşayan şəxslər birbaşa evə verilən sudan yox, filtrlərdən keçirilmiş və ya dükandan alınmış təbii suların istifadə etməlidirlər. Qaynanmış su ölü sudur, tərkibində xlor və ağır metallar var.

Xəstələnməkdən qida qəbul etməyin. Xüsusilə, bizim milli mətbəximizə məxsus təamlar çox yağlı və daha çox ət tərkibli olduğu

üçün həzm prosesi xəstə orqanizmi daha da yorur. Şüursuz saydığımız heyvanlar belə xəstələndikdə qida qəbul etmirlər. Orqanizm bütün qüvvələrini toplayıb xəstəliklə mübarizə edir, təmizləmə işi aparır bu vəziyyətdə onun enerjisini qidaları həzm etməyə xərcləmək doğru deyil.

Bütün qidalanma ekspertləri deyir ki, yalnız aclıq hiss edəndə yeyin. Tam doymamış yeməyi bitirmək lazımdır. Tez-tez acırsınız

sa hər acanda əvvəlcə 1-2 stəkan su için. Yemək azı 20-30 dəqiqə ərzində yeyilməli, ümumi kütləsi 500 qramdan artıq olmamalıdır. Sürətlə yemək məsləhət deyil, qida ağız suyu ilə təmasdan sonra mədəyə getməlidir. Bütün yeməkləri ümumiyyətlə çox çeynəmək lazımdır. Unutmayın- mədənin dişləri yoxdur.

bütün toksinləri atır. Orqanizmə özünü yeniləmək üçün şans verin.

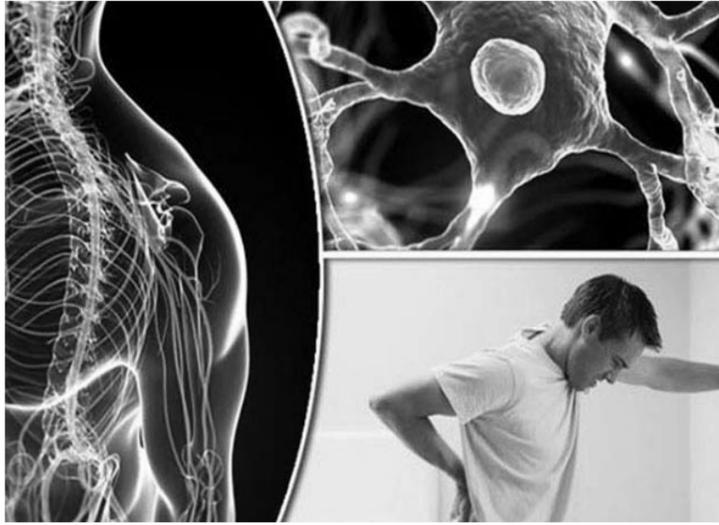
Ümumiyyətlə, qışın azuqəsini yaydan tedarük etmək daha faydalıdır. Qışda, istixanalarda yetişdirilmiş pomidor, lobya, badımcandan istifadə etmək yerinə, təbii günəş enerjisi ilə isti aylarda yetişdirilib konservləşdirilmiş tərəvəzlərə üstünlük verin. Bununla həm orqanizminizə, həm də ailə büdcənizə fayda vermiş olursunuz.

Unutmaq lazım deyil ki, canlılar yaşamaq üçün yeyir, yemək üçün yaşamır. Yemək mədəniyyətimizi mədəmizin yemək niyyətinə çevirdiyimiz zaman orqanizminizə də pislik etmiş oluruq.

Lalə Mehralı

Dağınıq skleroz: dünyada 3 milyona yaxın...

Əslində əvvəllər daha çox 20-40 yaş ətrafında rastlanan bu xəstəliyin indi yaşı da çox aşağı düşüb. MS xəstəliyi olan azyaşlı uşaqlarla bağlı yardım kampaniyaları tez-tez qarşımıza çıxır, ya televiziya kanallarında, ya da sosial şəbəkələrdə qarşılaşırsınız. Əksəriyyəti məktəb yaşlarında olan bu körpələrdə aşkarlanan xəstəliyin bütöv adı "Multipl Skleroz"-mərkəzi sinir sisteminin, beyin və onurğa beyninin xroniki, autoimmun xəstəliyidir. Bu xəstəlik zamanı bədənin immun sistemi öz sinir hüceyrələrinin ətrafındakı qoruyucu örtük olan mielinə hücum edir, nəticədə sinir impulslarının ötürülməsi pozulur. Xəstəlik beyin və onurğa beynində zədələnmiş sahə-

D vitamini immun sisteminin fəaliyyətində ən vacib amildir və onun çatışmazlığı autoimmun xəstəliklərin riskini artırır. Autoimmun xəstəliklər orqanizmdə immun sistemin iş prinsipinin pozulması ilə əlaqədar meydana çıxan sistem xəstəlikləridir. Bu risk qrupuna daxil olan xəstəliklərdən biri də məhz MS-dir.

Həmçinin, Epstein-Barr virusu ilə gec tanışlıq da insan orqanizmi üçün təhlükəli olar. Əsasən tüpürçək vasitəsilə yayılır, ona görə el arasında olan "öpmək xəstəliyi" də deyildir. Xəstəlik ona görə çox vaxt uşaq yaşlarında qeydə alınır. Bu virus da eynən vərəm çöpləri kimi bədənimizdə həmişəlik qalır və əgər immun sistemimiz zəifləsə virus aktivləşə bilər. Bu gün dünya əhalisinin təxminən 90-95%-i uşaq yaşda EBV ilə tanış olub.

Ümumiyyətlə, tibb elmi deyir ki, viruslarla erkən yaşda təmas insanın immun sisteminin möhkəmliyi üçün vacibdir. Dolayısı ilə isti iqlimdə viruslarla daha erkən tanış oluruq, çünki sosiallaşma, ünsiyyət imkanları çox olur. Lakin soyuq iqlimdə sosiallaşma imkanları məhduddur, insanlar ilin böyük hissəsini evdə, günəşsiz və daha az hərəkət etdikləri qapalı mühitdə keçirirlər. Dolayısı ilə ətraf mühitdə

lər vardır. Bəzi xəstələrdə inkişaf dəyişkən olur, kimisində xəstəlik yüngül əlamətlərlə başlayıb illərlə dəyişməyə bilər, bəzi xəstələrdə isə daha tez irəliləyə bilər.

Xəstəliyin ilkin əlamətləri də dəyişkən ola bilər, amma ümumilikdə bir çox adamda göz problemləri yaranır, bulanıq və cütgörmə ən çox rastlanan əlamətdir. Əzalarda keyimə və zəiflik, tarazlıq və koordinasiya pozğunluğu, yorğunluq, halsızlıq, yaddaş və diqqət problemləri, sidik ifrazı ilə bağlı çətinlik, tez-tez baş verən depressiv vəziyyət və ya əhval-ruhiyyənin dəyişik-

liyi də çox rastlanan əlamətlərdir.

MS xəstəliyinin dəqiq səbəbi bilinmir, lakin tibb elminin araşdırmaları və müşahidələri belə qənaətə gəlir ki, ən böyük risk faktoru genetik meyllilikdir. Habelə virus infeksiyaları, xüsusilə Epstein-Barr virusu da xəstəliyin yaradıcısı ola bilər. MS xəstəliyi daha çox qadın cinsindən olan insanlarda qeydə alınır. Araşdırmalar göstərir ki daha çox soyuq iqlimi olan ərazilərdə qeydə alınan xəstəliyin təhlükəsi də elə bu faktora bağlıdır. Belə ki, günəşi az gören insanlarda vitamin D əskikliyi yaranır. Bildiyimiz kimi

PSIXOLOQ İZAH ETDİ

"Valideynlərin uşaqlarına "aşkı", "ömrüm", "həyatım" kimi ifadələrlə müraciət etməsi gündəlik həyatda çox rast gəlinən, sevgi dolu görünən bir davranışdır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında psixoloq, psixoterapevt Orxan Şəfizadə deyib. O bildirib ki, lakin psixoloji baxımdan bu tip müraciətlər, ilk baxışda zərərsiz görünə bilər, uşağın şəxsiyyət inkişafı və sərhəd anlayışı üçün bəzi risklər daşıyır: "Psixoloqlar bu məsələyə niyə ehtiyatla yanaşır?"

1. Emosional sərhədlərin pozulması

Uşaqla bu cür romantik ifadələrlə danışmaq onun emosional sərhədlərini çəşdirə bilər. "Aşkı", "həyatım", "ömrüm" kimi sözlər əsasən cütlüklər arasında istifadə olunan romantik dillə bağlıdır. Uşaq isə bu münasibət formasını anlaya bilməz və zamanla valideyn-övlad münasibəti ilə romantik münasibət arasındakı fərqi ayırd etməyə çətinlik çəkə bilər. Bu, onun gələcəkdə sağlam münasibət qurmasında problemlərə yol açır.

2. Uşağın şəxsiyyətini yox saymaq

Uşağa öz adı ilə deyil, romantik ləqəblərlə müraciət edilməsi onun individual şəxsiyyətini kölgədə qoya bilər. Uşağda "mən kiməm?" sualına cavab formalaşmalıdır. Özü-

Uşağa necə müraciət edilməlidir?

nüdərin və şəxsiyyətin inkişafı üçün uşağın adı ilə çağırılması, onun fərdi bir insan olduğunu hiss etməsi çox önəmlidir. Bu, həm də onun özgüveninin təməlidir.

3. Valideynin ehtiyaclarını uşağa yükləmək

Bəzən valideynlər "həyatım sən oldun", "ömrümün mənası sənsən" kimi ifadələrlə uşağı emosional ehtiyaclarının mərkəzinə çevirirlər. Bu isə uşağın üzərinə daşıya bil-

məyəcəyi qədər ağır bir məsuliyyət yükləyir. Uşaq düşünür ki, "mən xoşbəxt olmasam, anam da olmayacaq", "mən onun hər şeyiyəm, səhv etməməliyəm" və bu kimi yükləyici düşüncələrlə böyüyür. Bu da uşağda həddindən artıq məsuliyyət hissi, günahkarlıq və

qorxu formalaşdırma bilər.

Uşağa necə müraciət edilməlidir?

Psixoloji cəhətdən sağlam münasibət üçün uşağa:

Öz adı ilə (məsələn, "Aylin, gəlirsən burara?"),

Hörmət və sevgi dolu ifadələrlə ("canım qızım", "əziz oğlum"),

Onun şəxsiyyətini tanıyan və gücləndirən sözlərlə müraciət edilməsi tövsiyə olunur.

Uşağın şəxsiyyətini dəstəkləyən, onu sevdiyini və qəbul edildiyini hiss etdirən, lakin emosional sərhədləri qoruyan ünsiyyət tərzini onun emosional inkişafı üçün ən sağlam yoldur.

Nəticə

Uşağa sevgi göstərmək çox vacibdir. Amma bu sevgi romantik dillə deyil, onun yaşına, şəxsiyyətinə və ehtiyaclarına uyğun şəkildə ifadə edilməlidir. Valideyn olmaq - yalnız sevmək deyil, həm də uşağın şəxsiyyətini formalaşdıraraq sağlam sərhədlər yaratmaqdır".

Söylü Ağazadə

İsti havalarda işçinin hüquqları necə tənzimlənir?

“Əmək Məcəlləsinin 222-ci maddəsinə əsasən, əmək şəraiti zərərli və təhlükəli olan istehsalatlarda, həmçinin xüsusi temperatur şəraitində aparılan və ya çirklənmə ilə bağlı işlərdə çalışan işçilərə müəyyən edilmiş normalara müvafiq pulsuz xüsusi geyim, xüsusi ayaqqabı və digər fərdi mühafizə vasitələri, yuyucu və dezinfeksiyaedici maddələr verilir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında vəkil Turan Abdullazadə deyib.

O bildirib ki, həmin Məcəllənin 233-cü maddəsinə əsasən, işçilər aşağı temperatur və şiddətli külək şəraitində açıq havada, habelə ilin soyuq vaxtlarında qızdırılmayan qapalı binalarda işləyərkən onlara qızınmaq üçün fasilələr verilir və ya iş dayandırılır: “İşçilər havanın temperaturu azı 41 dərəcə Selsidən çox olan isti və açıq şəraitli iş yerlərində və ya ilin soyuq vaxtında, temperaturu müsbət 14 dərəcə Selsidən aşağı olan örtülü, lakin isidilməyən binalarda işləyərkən onlara bu maddə ilə müəyyən olunmuş qaydada fasilələr verilir və iş dayandırılır. İşçilərə fasilələr verilməsi və işin dayandırılması üçün əsas hesab edilən havanın temperaturu və küləyin gücü bu Məcəlləyə 2-ci əlavədə nəzərdə tutulmuşdur.

Havanın temperaturu 41 dərəcə Selsidən çox olan hava şəraitində açıq havada və sərinləşdirici qurğular olmayan örtülü binalarda, otaqlarda və digər iş yerlərində bütün növ işlərin görülməsi dayandırılır və işçilərə sərinləmək üçün imkan yaradılmaqla fasilələr verilir.

Havanın temperaturu Selsi ilə mənfi 10

dərəcə və daha aşağı olduqda və eyni zamanda küləyin gücü 3 baldan artıq olduqda açıq havada bütün növ işlər dayandırılır və ya işçilərə isinmək üçün fasilələr verilir. İlin soyuq vaxtında örtülü, lakin isidilməyən binalarda temperatur Selsi ilə müsbət 14 dərəcədən aşağı olduqda, işçilərə fasilələr verilir və ya iş dayandırılır. Küləyin gücü 6 bal və daha artıq olduqda, quruda kranlarla görülən bütün növ işlər dayandırılır”.

Söylü Ağazadə

Bu Hollivud ulduzu ilə tək şəkil çəkdirmək 1740 dollardır...

Hollivud ulduzu, reper Uill Smit pərəstişkarları ilə bağlı maraqlı qərar qəbul edib. Belə ki, yeni albomu “Based on a True Story”nin tanıtımı üçün dünya turuna çıxacaq sənətçi, tur zamanı pərəstişkarları üçün ödənişli paketlər təqdim edəcək.

Təklif olunan paketlərdən biri 550 ABŞ dolları dəyərindədir. Bu xidmətdə aktyorla qrup şəklində foto çəkdirmək, xatirə məhsulları əldə etmək və səs yoxlamasında iştirak etmək

imkanı daxildir.

Daha geniş imkanlar təqdim edən digər paket isə 1740 dollardır. Bu paket fər-

di foto çəkilişi, səhnəyə ekskursiya, Uill Smitin imzaladığı plakat və səs yoxlamasına giriş imkanı ilə seçilir.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Bank kartlarından oğurluq davam edir...

Mayın 28-də bank kartlarından oğurlanan vəsait açıqlanıb. DİN-in mətbuat xidmətindən SİA-ya verilən məlumata görə, mayın 28-də ayrı-ayrı vətəndaşların müxtəlif kiber üsulla 340, 100, 36 manat pul vəsaitləri bank kartlarından oğurlanıb. “Bank kartının üzərindəki CVV/CVC, SMS vasitəsilə göndərilən OTP kodları məxfi məlumatlardır. Bu məlumatlar nəmülm şəxslərə verildiyi halda hesabınızda olan pullar, yaxud pul yoxdursa, kredit formasında Sizə zərər vuracaqlar. Bir daha vətəndaşlara şübhəli zənglərdən gələn cəlbədicilərin qazanc, sığorta, viza işləri, bank hesablarının möhkəmləndirilməsi, mədaxil üzrə ödənişlərlə əlaqəli təkliflərə diqqətlə yanaşmağı tövsiyə edirik. Nəməlum zənglərlə, mesajlarla danışıq, yazışma aparılmamalıdır, dərhal bloklanmalıdır”, - məlumatda qeyd olunub.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3000